TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

ÜLDAJALOO KATEEDER

P R A N T S U S E R A H V A V Õ I T L U S R A H U, D E M O K R A A T I A J A R A H V U S L I K U I S E S E I S V U S E E E S T 1 9 4 5. A - 1 9 5 6. A.

Diplomitöö

Töö juhendaja: Üldajaloo kateedri
juhataja ajalooteaduste
kandidaat L. R o o t s

Töö teostaja: V. M u t s o

Tartus, 1957.

SISSEJUHATUS

Teise Maailmasõja lõppemine tõi endaga kaasa muudatusi rahvusvahelises olukorras. Fašistlike riikide bloki sõjaline purustamine ja Nõukogude Liidu otsustav osa fašistlike agressorite üle saavutatud võidus muutsid järsult jõudude vahekorda kapitalistliku ja sotsialistliku süsteemi vahel sotsialismi kasuks, sest rida enne sõda kapitalistlikku leeri kuulunud Kesk- ja Kagu-Euroopa maid astus sõja lõppedes rahvademokraatia teele. Sellega vähenes kapitalistlikkude riikide hulk. Peale arvulise nõrgenemise nõrgestas kapitalistlikku süsteemi ka asjaolu, et kõik kapitalistlikud riigid olid sõja tagajärjel tunduvalt nõrgenenud. Ainult üks kapitalistliku leeri suurriikidest - Ameerika Ühendriigid - väljus sõjast mitte nõrgenenuna, vaid tunduvalt tugevnenuna ja

seetõttu seadis Ameerika Ühendriikide valitsus endale eesmärgiks teiste riikide sõjajärgsete majanduslike raskuste ärakasutamise oma poliitilise ja majandusliku ülemvõimu kehtestamiseks nende üle. Teiste riikide hulgas taotles ta ka Prantsusmaa allutamist oma kontrollile, kuid demokraatlikud jõud Prantsusmaal astusid välja oma kodumaa rahvusliku sõltumatuse kaitseks.

Käesoleva diplomitöö ülesandeks ongi seatud käsitleda prantsuse rahva võitlust Prantsusmaa muutmise vastu Ameerika Ühendriikidest sõltuvaks riigiks, võitlust demokraatlike ja reaktsiooniliste jõudude vahel tõeliselt demokraatliku riigikorralduse loomise eest Prantsusmaal ning kõikide prantsuse töötajate võitlust sõjajärgse Prantsusmaa taastamise ja oma majandusliku olukorra parandamise eest. Samuti on käesoleva töö eesmärgiks seatud käsitleda prantsuse rahva võitlust uue maailmasõja vallapäästmise poliitika vastu - Prantsusmaa kiskumise vastu uude maailmasõtta, võitlust Lääne-Saksamaa remilitariseerimise vastu ja kindla rahu eest kogu maailmas.

Käesoleva diplomitöö kirjutamisel on kasutatud põhimaterjalina, silmas pidades

käsiteldavat teemat, A. Jefimova ja V. V. Ljubimova töid[x], mis käsitlevad töölis- ja ametiühinguliikumist ning majanduslikku olukorda Prantsusmaal pärast Teist Maailmasõda. Majandusliku olukorra iseloomustamiseks on kasutatud ka M. V. Lavritsenko ja Ch. Bettelheimi teoseid[xx] ning statistilist kogumikku[xxx] kapitalistlike maade majandusliku arenemise kohta pärast Teist Maailmasõda.

Käsitledes demokraatlike ja reaktsiooniliste jõudude vahelist võitlust demokraatliku riigikorralduse loomise eest sõjajärgsel Prantsusmaal, on kasutatud M. A. Krutogolovi tööd[xxxx] Prantsuse Vabariigi kõrgemate riigivõimuorganite kohta.

Arendades küsimust prantsuse rahva võitlusest Lääne-Saksamaa remilitariseerimise vastu, on põhimaterjalina kasutatud sama küsimust käsitlevat J. V. Borissovi poolt kirjutatud raamatut.[xxxxx]

---

x) Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции после Второй мировой войны /1945-1953 гг./ /Москва/, 1954.
Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс во Франции после Второй мировой войны. Москва, 1952.

xx) Лавриченко, М.В. "План Маршалла" и разорение сельского хозяйства Западной Европы. /Москва/, 1950.
Беттельхейм, Ш. Экономика Франции 1919-1952. Москва, 1953.

xxx) Экономика капиталистических стран после Второй мировой войны. Статический сборник. Москва, 1953.

xxxx) Крутоголов, М.А. Центральные органы власти Французской Республики. Москва, 1956.

xxxxx) Борисов, Ю.В. Уроки истории Франции и современность. Москва, 1955.

Töös on ärakasutamist leidnud ka Prantsuse Kommunistliku Partei juhtide poolt tehtud ettekanded kommunistliku partei kongressidel. Samuti andis diplomitöö kirjutamisel head faktilist ja illustreerivat materjali Prantsuse Kommunistliku Partei peasekretäri Maurice Thorezi autobiograafiline töö „Rahvapoeg",[x)]

---

x) Thorez, M. Rahva poeg. Tallinn, 1953.

VÕITLUS DEMOKRAATLIKE JA REAKTSIOONILISTE JÕUDUDE VAHEL PRANTSUSMAAL 1945.- 1947.A.

Prantsuse valitsevate ringkondade reeturliku poliitika tulemusena okupeerisid hitlerlikud sõjaväed 194o. aastal Prantsusmaa. Prantsusmaal kujundati marionetlik Vichy valitsus[x], mille juhiks sai prantsuse rahva reetur marssal Pètain, kes astus tihedasse koostöösse saksa okupantidega.

Prantsuse rahvas alustas kommunistide juhtimisel otsekohe pärast okupantide sissetungi Prantsusmaale partisanivõitlust okupantide ja nende kä-

---

x) Vichy valitsus - okupatsiooniaegne hitlerlike soosikute reziim Prantsusmaal 194o. - 1944., mis sai nimetuse oma asukoha, Vichy kuurort-linnakese nimetuse järgi.

silaste - vîsistide vastu.[1] Kuna Prantsusmaal tegutses tollal partisanidena kuni 2oo tuhat inimest, siis asus Prantsuse Kommunistlik Partei laialdase vabastusliikumise baasil ette valmistama relvastatud ülestõusu.[2] Võitlusse Prantsusmaa vabastamise eest liitusidki 1944. aastal kõik vastupanuliikumise relvastatud rühmad ja üheskoos moodustasid nad Prantsusmaa sisemised relvastatud jõud.[3] Nende jõudude kindralstaabi ülemaks sai kommunist kindral Joinville. Võitlus okupantide vastu üha laienes ja 1944.aasta juunis toimusid kogu Prantsusmaal massilised ülestõusud, millede tulemusel paljud departemangud vabanesid okupantidest omaenda jõudude abil. Kõrgeima etapi saavutas rahvuslik vabastusliikumine 1944. aasta augustis, siis kui prantsuse rahvas vabastas ülestõusu tulemusena Pariisi.[4]

Samal ajal kui prantsuse rahvas võitles Pariisi vabastamise eest mobiliseerisid ameerika - inglise monopolistid ringkonnad ja kindral de Gaulle,

---

[1] Вишняков, П. Вступательная статья. Вюрмсер, А. Де Голль и его сообщники. Москва, 1948., стр. 80.

[2] Sealsamas, lk. lo.

[3] Thorez, M. Rahvapoeg. Tallinn, 1953., lk. 143.

[4] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс после Второй мировой войны. Москва, 1952, стр. 51.

Inglismaal emigratsioonis olnud ajutise Prantsuse valitsuse juht, oma jõude. Nad tegid kõik selleks, et proletariaadilt ära võtta võimalus pärast Pariisi vabastamist haarata seal poliitiline võim enda kätte. Sellel eesmärgil saatis inglise - - ameerika sõjaväejuhatus 25. augustil, momendil, kui lahingud Pariisi vabastamise eest hakkasid lõppema, Pariisi „korra kaitseks" ühe prantsuse diviisi ja paar päeva hiljem saabus sinna ka koos ameerika sõjaväeosadega kindral de Gaulle.

Pariisi saabudes kehtestas de Gaulle Prantsusmaal ajutise režiimi. Oma esimeseks ülesandeks pidas ta vastupanuliikumise relvastatud jõudude relvitustamist ja laialisaatmist.[1] Riigiaparaadi puhastamist ja kohtuprotsesse reeturite üle viis ajutine valitsus formaalselt läbi. Nii näiteks asendas ta okupatsiooniaegse Vichy valitsuse juhi Pètaini surmaotsuse eluaegse vangistusega. Julgustatuna valitsuse sellisest poliitikast, hakkasid tagasi saabuma reaktsioonilised poliitikategelased. Soosides reaktsionääre, keeldus ajutine võimuorgan

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции после Второй мировой войны /1945-1953/./Москва/, 1954, стр. 42.

samal ajal prantsuse töötajate poolt nõutud demokraatlikke uuendusi läbi viimast ja lükkas nende elluviimise edasi asutava kogu kokkukutsumiseni. Oma võimu kindlustamiseks Prantsusmaal lõi degoollik valitsus demokraatlike elementide jälitamiseks laialdase „seesmise julgeoleku" kindlustamise süsteemi.[1]

De Gaulle'i poolt loodud ajutise režiimi poliitika ei vastanud demokraatlike rahvahulkade püüetele, kes tahtsid Prantsusmaad pärast okupantide väljakihutamist näha tõeliselt demokraatliku maana - rahva demokraatia maana. Prantsuse rahvas oli vabastusvõitluse käigus loonud kohalikud ja departemangude rahvusliku vabastuskomiteed, mis okupatsiooni perioodil olid rahva hulgas asendanud Pètaini poolt määratud administratsiooni ja olid samaaegselt juhtinud relvastatud võitlust okupantide vastu.[2] Kuigi need vabastuskomiteed ei olnud võitleva rahva enda poolt valitud ja olid kohale määratud mitmesuguste vastupanuorganisatsioonide

---

[1] Минаев, М. Деголлизм - французская разновидность фашизма. "Новое время", 1948., № 7., стр. 10.

[2] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 144.

poolt, omasid nad siiski tuegvat autoriteeti rahva hulgas ja seetõttu nõudsid demokraatlikud vastupa-organisatsioonid pärast Prantsusmaa vabastamist kõikjal võimu üleandmist departemangude ja kohalik-kudele vabastuskomiteedele.[1] Ka kommunistlik partei toetas vabastuskomiteede initsiatiivi, kes töötaja-tele tuginedes alustasid kohe pärast Prantsusmaa vabastamist maa majandusliku ja poliitilise elu taastamist. Vabastuskomiteed võtsid enda kätte toot-mise taastamise nendes ettevõtetes, mis olid konfis-keeritud nende endistelt omanikkudelt - kollaborat-sionistidelt[x)] - ja ettevõtetes, mis olid vabastus-võitluse perioodil kapitalistide poolt maha jäetud. Selleks, et panna alus riigiaparaadi demokraatliku-le ümberkorraldamisele, organiseeriti ka rahvaar-meed ja töölismiilitsat. Samuti loodi vabastuskomi-teede kontrolli all komisjone, kellele seati ülesan-deks administratiivaparaadi puhastamine reetureist ja kollaboratsionistidest.[2]

Samas kerkis üles küsimus riikliku korralduse

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 57.

[x)] Kollaboratsionistid-- isikud, kes hitlerliku okupatsiooni ajal astusid saksa fasistlike sõjavägede poolt okupeeritud territooriumil koostöösse hitlerlastega.

[2] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 61.

kohta Prantsusmaal. Okupatsiooni ajal vastupanuliikumist juhtinud Vastupanu Rahvuslik Nõukogu, mis loodi 1943. aastal ja kuhu kuulusid Prantsuse Kommunistlik Partei, Üldine Töökonföderatsioon[x] ja kõik teised vastupanuliikumiset osa võtnud organisatsioonid, nõudis oma 1944. aasta 15. märtsil vastu võetud programmis demokraatliku korra kehtestamist Prantsusmaal.[1] Ta nõudis reetjate karistamist ja nende varanduse konfiskeerimist, monopolidele kuuluvate põhiliste tootmisvahendite, energiaallikate, kasulike maavarade, kindlustusseltside ja suurte pankade rahva kätte andmist. Ta nõudis töörahva osavõtu kindlustamist riigi majanduselu juhtimisest, õiguse kindlustamist tööle ja puhkusele, laia sotsiaalkindlustuse plaani teostamist, töörahva elatustaseme tõstmist, vanadele küllaldase pensioni määramist, elanikkonna poliitiliste ja majanduslike õiguste laiendamist nii

---

x) Üldine Töökonföderatsioon - progressiivne ametiühingu-organisatsioon, kes koos kommunistliku parteiga võitleb töörahva elutingimuste parandamise eest. ÜTK on kõige mõjuvõimsam ja rohkearvulisem ametiühingu-organisatsioon Prantsusmaal.

1 Thorez, M. Rahva poeg, lk. 144.

Prantsusmaal kui ka tema meretagustel territooriumidel. Kõikide nende nõudmiste elluviimine oleks tähendanud kodanluse mõju vähenemist Prantsusmaal ja tema eemaletõrjumist riigivõimu juurest. Prantsuse kodanlus, mõistes seda, valmistas juba Teise Maailmasõja ajal ette lööki demokraatlike jõudude vastu. Sellel eesmärgil toetaski prantsuse kodanlus ajutise reẑiimi reaktsioonilist poliitikat ja teostas oma jõudude ümberrühmitamist. Kuna prantsuse suurkodanlus oli hitlerliku okupatsiooni ajal koostöösse astunud okupantidega, siis oli ta sellega ennast tugevasti kompromiteerinud rahvahulkade silmis ja oli nüüd sunnitud tagasi tõmbuma poliitilise elu avalikult areenilt. Pärast sõda kerkis esile kodanluse uus partei - MRP[x)], mis loodi 1944. aastal.[1] MRP, kasutades ära mõningate oma liikmete osavõttu vastupanuliikumisest, püüdis ennast esitleda vastupanuliikumise parteina. Prantsusmaa Kommunistliku Partei peasekretär Maurice Thorez iseloomustas uut kodanluse parteid järgmiselt:

---

x) MRP - Mouvement Rèpublicain Populaire - katoliiklik Rahva - vabariikliku liikumise partei.

1 Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 63.

„MRP algorganisatsioonides esineb tõelisi vastupanuliikumise võitlejaid, endisi Töölisnoorsoo katoliikliku liidu ja kristlike ametiühingute liikmeid, kes püüdsid siiralt teenida töörahva üritust", kuid „hoolimata sellest jäi MRP sirmiks, mis varjas nende sotsiaalsete jõudude tegevust, kes toetasid Vichy valitsuse võimu."[1] Ainult selleks, et maskeerida oma poliitika reaktsioonilist olemust ja kaasa tõmmata linna- ning küla väikekodanlust, ühines MRP juhtkond sõnades Vastupanu Rahvusliku Nõukogu programmiga.

Kodanlus leidis endale liitlase rahvahulkade demokraatlike püüdluste vastu parempoolsete sotsialistide liidrite näol, kes oma kahepalgelise poliitikaga on alati aidanud lõhestada demokraatlikku liikumist, sest „kodanlusele on vaja selliseid käsilasi, keda usaldaks osa töölisklassist ja kes ehiksid, kaunistaksid kodanlust reformistliku tee võimaluse kohta käivate juttudega, ajaksid rahvale nende juttudega prügi silma, tõmbaksid rahvast eemale revolutsioonilisest liikumisest, maalides ilusates värvides reformistliku

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 153-154.

tee hüvesid ja võimalusi."[1] Selliseid kodanlusele tänuväärseid ülesandeid täidavadki parempoolsete sotsialistide liidrid, kes arendades oma „kolmanda jõu" ja „demokraatliku sotsialismi" teooriat viisil, mis on näilikult sotsialistlik, demokraatlik ja isegi revolutsiooniline, lõhestavad töölisklassi ühtsust ja pidurdavad sellega ühtse võitlusrinde loomist kodanluse vastu.

Parempoolsete sotsialistide liidrite reeturlik osa tuli ilmsiks otsekohe pärast Prantsusmaa vabastamist nende suhtumises de Gaulle'i poolt loodud ajutisse režiimi. Kui demokraatlikud rahvakihid nõudsid ajutise režiimi peatset likvideerimist Prantsusmaal ja uue riikliku korralduse loomist üldiste valimiste alusel, siis MRP ja parempoolsed sotsialistid, teenides kodanluse huvisid, aitasid de Gaulle'i ajutisel režiimil luua eeltingimusi tulevase esindusorgani volituste piiramiseks ja progressiivsetele jõududele sissepää-

---

[1] Lenin, V. I. III Internatsionaali ülesannetest. (Ramsay Macdonald III Internatsionaali kohta). Lenin, V. I. Teosed 29. k., Tallinn, 1954., lk. 472.

su raskendamiseks selle koosseisu.[1] Parempoolsete sotsialistide liidrite toetusel ja kahe ajutise valitsuse koosseisu läinud ministri -kommunisti protestidest hoolimata viis MRP juhtkond 1945. aasta augustis läbi dekreedi, mis kehtestas erakordselt keerulise süsteemi tulevase riigikorra loomise kohta Prantsusmaal. Selle järgi nähti ette 1) munitsipaalvalimised, 2) kantonaalvalimised ja 3) referendum - küsimuse otsustamiseks, kas tuleb välja töötada uus konstitutsioon või tuleb taastada vana, sõjaeelne, 1875. aasta konstitutsioon. Samas nähti ette valimised esindusorganisse, mis juhul, kui enamus valijatest hääletab referendumil uue konstitutsiooni väljatöötamise poolt, saab olema asutav kogu; aga juhul,kui enamus hääli antakse sõjaeelse konstitutsiooni taastamise poolt, saab olema parlament.

Demokraatlikud organisatsioonid Prantsuse Kommunistliku Parteiga eesotsas näitasid ära, et terve see „seeria" valimisi oli välja mõeldud ainult selleks, et pikendada ajutise režiimi volituste tähtaega.[2] Nad kriipsutasid alla, et aeglane riigiaparaadi puhastamine üheltpoolt, ja ajutise režiimi volituste

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 42.

[2] Крутоголов, М.А. Центральные органы власти Французской республики. Москва, 1956., стр. 16.

pikendamine teiselt poolt annavad reaktsiooniliste-le elementidele võimaluse ette valmistuda, oma jõude ümberrühmitada ja säilitada ning ühtlasi tugevdada oma majanduslikke ja poliitilisi positsioone riigis.

Siiski ei andnud terve selle „seeria" valimiste läbiviimine kõiki reaktsionääride poolt oodatud tulemusi. Kui valimiste läbiviimine võttis aega s.t. - - pikendas ajutise režiimi volitusi, siis valimiste tulemused ise näitasid, et jõudude vahekord Prantsusmaal erines tunduvalt sõjaeelsest. Nii näiteks kasvas munitsipaalvalimiste tulemusel (mais - - aprillis 1945.) munitsipaliteetide arv, kus kommunistidel oli enamus 1462-ni 317 asemel 1935. aastal ja kantonaalvalimistel (septembris 1945.a.) sai kommunistlik partei 3,5 miljonit häält ning 328 mandaati endiste 72 mandaadi asemel.[1]

Referendumi ja valimised esinduskogusse määras ajutine valitsus 1945. aasta 21. oktoobrile. Ettevalmistades refrendumit, ignoreeris de Gaulle'i ajutine valitsus demokraatlike organisatsioonide nõudeid, kes panid ette valimised läbi viia otse asutavasse kogusse. Referendumil pidi prantsuse

[1] Владимиров, Е. Борьба демократических и реакционных сил во Франции. "Большевик", 1947., № 10., стр. 27.

rahvas vastama kahele küsimusele: 1) Kas te soovite, et täna valitud kogu oleks asutav? 2) Kui valijad vastavad „ja" esimesele küsimusele, siis - kas te kiidate heaks, et uue konstitutsiooni kehtestamiseni riiklik võim oleks organiseeritud juurdelisatud seadusprojekti alusel?[1] Vastates esimesele küsimusele „ja", tähendas see uue konstitutsiooni väljatöötamise ja asutava kogu kokkukutsumise poolt hääletamist ning vana 1875. aasta konstitutsiooni tagasilükkamist, mille taastamist taotlesid reaktsioonilised elemendid. Teine küsimus piiritles aga tulevase kogu volitusi ja pidi ära näitama, kas asutaval kogul saavad olema piiratud volitused või saab ta olema suveräänne võimuorgan.

Referendumile minev de Gaulle'i ajutise režiimi poolt väljatöötatud seaduseprojekt piiras tunduvalt tulevase asutava kogu volitusi. Ta andis tulevasele asutavale kogule konstitutsiooni väljatöötamiseks aega 7 kuud. Kui aga kogu ei suuda selle aja möödudes uut konstitutsiooni välja töötada, siis nägi seadusprojekt ette uue asutava kogu valimised samasugusel teel ja samasuguste volitustega nagu seda

---

[1] Крутоголов, М.А. Центральные органы власти..., стр. 24.

oli omanud talle eelnenud asutav kogu. Konstitutsioon tuli pärast tema väljatöötamist asutava kogu poolt kinnitada üldrahvaliku referendumi teel. Seadusprojekti järgi ei antud asutavale kogule õigust kontrollida valitsuse tegevust ega antud talle ka seadusandlikku võimu. Asutavale kogule anti küll õigus valida valitsuse juht, kuid valitsus ise ei kannud mingisugust vastutust asutava kogu ees. Ministrid ei olnud asutava kogu ees vastutavad, vaid nad olid valitsuse juhi ees vastutavad. Samuti ei nähtud seadusprojektis ette asutavale kogule õigust eelarveliste kulutuste kontrollimiseks ega piiramiseks.

Kohe pärast seda, kui valitsuse reaktsiooniline seadusprojekt sai teatavaks, astusid demokraatlikud organisatsioonid välja protestiga tema vastu. Kommunistliku partei poliitbüroo iseloomustas oma resolutsioonis 12. juulist seda seadusprojekti demokraatiavastase ja vastuvõtmatu projektina, ja kui de Gaulle teatas oma esinemisel raadios 12. juulil avalikult, et asutava kogu ülesandeks on ainult konstitutsiooni väljatöötamine, mistõttu tema teisi volitusi tulevat piirata ja kutsus üht-lasi valijaid üles mõlemale küsimusele „ja" vastama, siis kommunistlik partei kutsus valijaid üles vas-

tama esimesele küsimusele „ja", teisele aga „ei", s.t. hääletama uue konstitutsiooni väljatöötamise ja asutava kogu kokkukutsumise poolt ja degoolliku seadusprojekti tagasilükkamise eest.[1]

Valimiste eel asutavasse kogusse ajutise valitsuse poolt kehtestatud valimiste kord piiras elanikkonna kõige eesrindlikuma osa - töölisklassi - valimisõigust. Nii ei võetud valimisnimekirjadesse sõdureid ja töölisi, kes saabusid vangist või fašistlikult sunnitöölt.[2] Säilis kõrge vanadustsensus, mis jättis noorsoo hääleõigusest ilma. Valimisõigusest jäeti ilma ka sõjaväelased.

Ajutise valitsuse reaktsiooniline poliitika kutsus elanikkonna progressiivsete kihtide hulgas esile ärevuse. Rahvaliikumine Vastupanu Rahvusliku Nõukogu programmi elluviimise eest kasvas. Kommunistlik partei ja Üldine Töökonföderatsioon võitlesid demokraatlike jõudude ühendamise eest reaktsionääride plaanide vastu. Üldise Töökonföderatsiooni delegatsioon pöördus ajutise valitsuse poole ja nõudis sellelt valimiste korra demokraatlikumaks muutmist, kuid ajutine valitsus ei võtnud ametiühingute delegatsiooni vastu. Oma keeldumist põhjendas ta väite-

---

[1] Владимиров, Е. Борьба демократических и реакционных сил во Франции. "Большевик", 1947., № 10 стр. 27.

[2] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 43.

ga, et ametiühingud peavad poliitilisest elust kõrvale hoiduma ja piirduma vaid majandusliku võitlusega. Ühtlasi püüti takistada kommunistide sissepääsu asutava kogu koosseisu. Sellel eesmärgil levitas parempoolsete sotsialistide liider Léon Blum valimiste eel kommunistide autoriteedi õõnestamiseks laimu. Ta väitis, et kommunistlik partei ei ole üldse rahvuslik partei.[1] Ta ei teenivat sugugi mitte rahvuslikke huvisid, vaid olevat välismaise natsionalismi teenistuses.

Prantsuse rahvas ei lasknud ennast petta parempoolsete sotsialistide ega ka ajutise valitsuse poliitikast. Referendumi päeval, 21. oktoobril 1945. aastal, lükkas 96,4% valijatest tagasi reaktsionääride ettepaneku taastada Prantsusmaal sõjaeelne režiim.[2] Valijad hääletasid uue konstitutsiooni väljatöötamise poolt. Valimistel asutavasse kogusse andis prantsuse rahvas kommunistide poolt enam kui 5 miljonit häält, mille tulemusena kommunistid said kõige rohkem mandaate - 152 mandaati, parempoolsed sotsialistid said samal ajal 139 mandaati ja MRP -

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 15o.

[2] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 79.

- 145 mandaati.

Demokraatlik valimiste protseduur nõuab, et riigi parlamendi suurim partei oleks valitsuses esitatud vastavalt oma kaalulà riigis ja juhul kui see partei ei ole ministrite nõukogu eesotsas, siis peab ta saama rea juhtivaid kohti valitsuses kooskõlas üldisel hääletamisel väljendatud rahva tahtega.[1] Kommunistid, lähtudes sellest printsiibist, palusid endile anda ühe tähtsamatest - siseasjade, välisasjade või rahvusliku kaitseministri portfelli. Ajutise valitsuse juht kindral de Gaulle aga haaras kinni Błumi poolt käiku lastud valest ja kinnitas, et kommunistlik partei ei ole rahvuslik partei. Sellega tahtis ta kommunistlikku parteid ja tema poliitikat kompromiteerida prantsuse rahva silmis. Kommunistliku partei peasekretär Maurice Thorez vastas sellele valesüüdistusele protestiga ajakirjanduses ja paljastas sellise väite kui laimu kommunistliku partei aadressil.

Reaktsionääride manöövrid, mille eesmärgiks oli kommunistide eemaldamine valitsusest, kutsus esile rahvamasside protesti.[2] Kogu Prantsusmaad läbis rahutuste laine. Töötajate massilised protestid sundisid reaktsionääre järeleandmisi tegema.

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 154.

[2] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 44.

De Gaulle oli sunnitud niisugust valitsust moodustama, millest osa võtsid ka kommunistid. Moodustati peamiselt kolme partei - MRP, sotsialistliku ja kommunistliku partei - esindajatest koosnev ajutine valitsus. Kommunistide kätte läksid selles valitsuses järgmised kohad: Ambroise Grizat - tööminister, Francois Billoux - rahvusliku majanduse minister, Marcel Paul - tööstusminister, Maurice Thorez - portfellita minister.[1]

Uue konstitutsiooni väljatöötamine arenes aeglaselt, sest parempoolsed parteid takistasid uue demokraatliku konstitutsiooni vastuvõtmist. De Gaulle'i poolt ergutatuna taotlesid nad sellise konstitutsiooni vastuvõtmist, mis oleks võimu Prantsuse vabariigis andnud suurte volitustega presidendile.[2] Vastavalt sellele pidid ministrid de Gaulle'i programmi järgi vastutama presidendi, aga mitte seadusandliku kogu ees.

Demokraatlikult meelestatud rahvahulgad omakorda mõistsid, et suurte volituste andmine presidendile varjab endas katset maskeerida isik-

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 155.

[2] Владимиров, Е. Борьба демократических и реакционных сил во Франции. "Большевик", 1947., № 10, стр. 28-29.

liku diktatuuri kehtestamise taotlusi de Gaulle'i poolt. Mitte ainult kommunistliku partei, vaid ka sotsialistliku partei realiikmed tundsid muret Prantsusmaa saatuse pärast. Sotsialistliku partei realiikmed nõudsid tegevusühtsuse loomist kommunistliku parteiga võitluseks ähvardava ohu vastu. Sotsialistliku partei liikmete nõudel olidki sotsialistliku partei liidrid sunnitud asutavas kogus moodustama sotsialistidest ja kommunistidest koosneva kooskõlastuskomitee, mis avaldas 18. jaanuaril 1946. aastal ajakirjanduses teate mõlema partei otsusest kaitseda ühist liini uue konstitutsiooni väljatöötamisel. Kahe töölispartei otsusele - arendada ühist tegevust uue konstitutsiooni väljatöötamisel - vastas de Gaulle erruminekuga. De Gaulle ja tema pooldajad lootsid, et de Gaulle kutsutakse seetõttu tagasi, kuid seda ei juhtunud. Vastupidi asutav kogu valis 23. jaanuaril de Gaulle'i asemele uue valitsuse juhi - sotsialisti, ja 26. jaanuaril moodustati uus valitsus, mis koosnes MRP, sotsialistide ja kommunistide esindajatest. Uues valitsuses moodustasid kommunistid ja sotsialistid üheskoos absoluutse enamuse.

Tänu kommunistide ja sotsialistide koostööle konstitutsiooniprojekti ettevalmistamisel võeti uus projekt vastu 19. aprillil 1946. aastal, kusjuures tema poolt hääletas 309 deputaati, vastu - - 249. Uue projekti järgi kuulus seadusandlik võim rahvuskogule, mis tuli valida viieks aastaks üldise, otsese, võrdse ja salajase hääletamise teel 2o-aastaseks saanud mõlemast soost valijate poolt.[1] Rahvuskogu pidi selle projekti järgi olema täiesti isesseisev organ ja ainult temal pidi olema õigus seadusi välja anda. Rahvuskogu juurde nähti ette kahe nõuandva organi - Prantsuse Liidu Nõukogu ja Majandusliku Nõukogu - loomist. Täidesaatev võim pidi riigis kuuluma presidendile ja ministrite nõukogule. Seejuures nähti ette, et rahvuskogus valib presidendi, ja nimelt seitsmeks aastaks $^{2}/_{3}$ häälteenamusega. Konstitutsiooni läbivaatamine pidi toimuma ainult referendumi teel, mis siis kas kinnitab või lükkab tagasi rahvuskogu poolt vastuvõetud seadusprojekti. Uus konstitutsiooniprojekt taastas ka 1789. aasta Inimese õiguste deklaratsiooni. Ta kind-

---

[1] Крутоголов, М.А. Центральные органы власти..., стр. 39-40.

lustas naistele võrdsed õigused meestega ja tunnustas metropoli ja Prantsuse Liidu elanikkonna võrdõiguslikkust. Projekt nägi ette üldrahvaliku tähtusega ettevõtete ja monopolide natsionaliseerimist. Ta rajas ühekojalise parlamendi, kes ainsana riigis omas õigust kontrollida täidesaatvate organite tööd, valis presidendi ja kinnitas riigi eelarve. Istungite vaheajal pidi täidesaatvate organite üle kontrolli teostama rahvuskogu büroo.

Uus demokraatlik 19. aprilli 1946.a. konstitutsiooniprojekt pidi kinnitatama referendumi teel 5. mail 1946. aastal.

Referendumi eel arendasid kodanlik ajakirjandus ja reaktsiooniliste parteide esindajad kallaletungi uuele konstitutsiooniprojektile.[1] Saadikud -- sotsialistid lükkasid tagasi kommunistide ettepaneku kaitseda ühiselt uut konstitutsiooniprojekti. Kampaaniaks demokraatliku konstitutsiooniprojekti vastu ühinesid prantsuse parempoolsed ringkonnad, Vatikani agentuur ja ameerika monopolistid. Nad hirmutasid rahvast rahvuskogu diktatuuriga ja kinnitasid, et jutt on konvendi taassünnist ja aluse

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 156.

rajamisest kommunistliku partei diktatuurile riigis.[1]

Parempoolsete hullumeelne kampaania avaldas mõju mõningatele oma meelestuses ebakindlatele elanikkonna kihtidele, mistõttu 5. mail 1946. aastal läbiviidud referendumil õnnestus uut konstitutsiooniprojekti tagasi lükata suhteliselt väikese häältee-namusega s. o. lo miljoni 4o2 tuhande 562 häälega 9 miljoni 32o tuhande 93o hääle vastu.[2]

Kuna vana asutava kogu volituste tähtaeg oli lõppenud, siis määrati uue asutava kogu valimised 2. juunile 1946. aastal.[3] Valimiseelses kampaanias osutas reaktsioon avalikku survet väljastpoolt: fašistliku meelestusega noorukid peksid katki kommunistlikule parteile kuuluvate hoonete aknaid. Nad vigastasid töölisi - aktiviste, kes olid hääletanud kommunistide poolt. Samas aktiviseerus ameerika reaktsioon, kes ähvardas oma ajakirjanduses prantslasi aatomipommiga. Nendega ühines paavst Pius XII, kes esines raadios vannete ja needmistega demokraatia aadressil.

[1] Владимиров, Е. Борьба демократических реакционных сил во Франции. "Большевик", 1947, № 10, стр. 29-30.

[2] Крутогоров, М.А. Центральные органы власти..., стр. 41-42.

[3] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 49-50.

Vaatamata ägedale kommunistide-vastasele kampaaniale, saavutasid kommunistid uue asutava kogu valimistel 2. juunil 1946. aastal suure võidu.Võrreldes 1945. aasta 21. oktoobri valimistega kasvas kommunistide poolt antud häälte arv 2oo tuhande hääle võrra ja nad säilitasid uues - sotsialist Bidault' poolt kolme partei - MRP, sotsialistliku partei ja kommunistliku partei esindajatest moodustatud valitsuses oma endised kohad.[1]

Uues asutavas kogus jätkasid kommunistid võitlust demokraatliku konstitutsiooniprojekti väljatöötamise eest.[2] Parempoolsed elemendid püüdsid aga uuesti läbi viia projekti, mis oleks andnud vabariigi presidendile niivõrd suured volitused, et „tugeva käega" inimene oleks saanud haarata enda kätte kogu võimutäiuse riigis.

Uus konstitutsiooniprojekt võeti vastu 28. septembril 1946. aastal ja ta kujutas endast kompromissi demokraatlike ja reaktsiooniliste jõudude vahel, kes olid kumbki võidelnud oma projekti läbiviimise eest.

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 49.

[2] Владимиров, Е. Борьба демократических и реакционных сил во Франции. "Большевик", 1947., № 10 стр. 31.

Uus konstitutsioon, mis kehtib ka praegu Prantsusmaal, kinnitati referendumil 13. oktoobril 1946. aastal ja ta oli, tänu kommunistide visale võitlusele, sammuks senisest demokraatlikuma riigikorralduse poole Prantsusmaal.

Uue konstitutsiooni järgi loodi Prantsusmaal kahekojaline parlament, mis koosneb rahvuskogust ja vabariigi nõukogust.[1] Vabariigi rahvuskogu - - kõrgeim seadusandlik organ - valitakse üldise ja otsese hääletamise teel; teine koda - vabariigi nõukogu - valitakse kommuunide ja departemangude poolt üldise ja kaheastmelise hääletamise alusel ja ta omab nõuandvat funktsiooni. President valitakse mõlema koja absoluutse häälteenamusega. Ministrite nõukogu esimehe määrab president, kuid pärast seda, kui rahvuskogu on ministrite nõukogu programmi ära kuulanud ja heaks kiitnud ning avaldab usaldust esimehele avaliku hääletamise teel absoluutse häälteenamusega. Parlamendi fraktsioonide esindajad, kes ei lähe valitsusse, on port-

---

[1] Крутоголов, М.А. Центральные органы власти..., стр. 51-52.

fellita ministriteks.

lo. novembril 1946.aastal toimusid valimised Prantsusmaa rahvuskogusse.[1] Nendel valimistel suurenes, eelmiste valimistega võrreldes kommunistliku partei poolt antud häälte arv veelgi. Ta sai nendel valimistel 5,5 miljonit häält, s.o. enam kui MRP, kes sai 5,3 miljonit häält ning sotsialistlik partei, kes sai ainult 3,4 miljonit häält. Seega jäi kommunistlik partei ka nüüd kõige suuremaks parteiks rahvuskogus. Ta omas seal 186 saadikut ja need saadikud esindasid 30% valijatest.

Üldise hääletuse tulemused andsid kommunistidele õiguse uue valitsuse juhtimiseks. Partei keskkomitee, tulles kokku Puteaux's töötas välja valitsuse programmi, mis oleks kindlustanud Prantsusmaa demokratiseerimise. Kommunitlik partei esitas ministrite nõukogu esimehe kohale Maurice Thorezi kandidatuuri, kuid parlamendi reaktsiooniline enamus lükkas tema kandidatuuri tagasi. Monopolistlik kodanlus kutsus üksmeelselt võimu juurde parempool-

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 156.

sete sotsialistide liidreid, keda nad lootsid toime tulevat demokraatliku liikumise, kommunistliku partei purustamise ja aluse loomisega fašistliku diktatuuri kehtestamiseks Prantsusmaal.

12. detsembril 1946. aastal moodustatigi ühe-parteiline sotsialistlik valitsus, mille juhiks valiti sotsialistide liider Léon Blum.[1] Maurice Thorez paljastas sotsialistliku valitsuse loomist kui lo. novembri valimiste tagajärgede karjuvat rikkumist. Ta iseloomustas seda kui esimest katset kõrvaldada kommuniste valitsusest osavõtmisest.[2]

Blumi sotsialistliku valitsuse lühiajaline (16. dets. 1946. kuni 16. jaan. 1947.) tegevus tähistas pealetungi tugevdamist töölisklassile. Tema eesmärgiks oli monopolistlike kasumite suurendamine.[3] Monopolistide huvides alustas Blumi valitsus koloniaalsõda Vietnamis ja keeldus töötasude tõstmisest. Sõnades tõotas ta hindade alandamist, kuid tegelikult jätkas nende üleskruvimist.

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 92.

[2] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 157.

[3] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 92.

Rahvahulkade rahulolematus Blumi valitsuse vastu viis selleni, et pärast presidendivalimisi 16. jaanuaril 1947.aastal, kui presidendiks valiti sotsialist Vincent Auriol, moodustati uus valitsus sotsialist Ramadier' poolt, mille koosseisu läksid ka kommunistid, kes jätkasid valitsuses olles võitlust töörahva olukorra parandamise ja Prantsusmaa sõltumatuse kindlustamise eest.

Olles sõjajärgsete valitsuste koosseisus Prantsusmaal 1944 - 1947.a. (väljaarvatud ajavahemikul 16. dets. 1945.a. kuni 16. jaan. 1947.a., kui võimul oli üheparteiline sotsialistlik valitsus), pidasid kommunistid silmas Prantsusmaa riikliku korralduse demokraatlikumaks muutmist ja prantsuse rahva elutingimuste pidevat parandamist. Juba võitluse käigus Prantsusmaa vabastamise eest oli kommunistlik partei välja töötanud programmi Prantsusmaa majanduse taastamise kohta ja 1945. aasta juunis toimunud Prantsuse Kommunistliku Partei X kongressil vastuvõetud otsustes nõuti sõjajärgse Prantsusmaa demokratiseerimise ja taastamise kiiremaks läbiviimiseks tähtsamate majandusharude natsionaliseerimist. Ühtlasi oli X kongress rõhutanud seda „... et Prantsusmaa taassünd ei ole

ühe partei üritus ega seda enam mõningate riigitegelaste asi; see on miljonite prantslaste ja prantslannade üritus, kogu rahva ülesanne."[1] Lähtudes kommunistliku partei X kongressi otsustest, võitlesidki ministrid - kommunistid Prantsusmaa rahvamajanduse taastamise ja rahvahulkade ühendamise eest. Prantsuse rahvas toetas kommunistide poolt vastuvõetud otsust tähtsamate tööstusharude natsionaliseerimise kohta. Prantsuse rahva nõudel oli 1944. aasta detsembris natsionaliseeritud Nord' ja Pas-de-Calais' departemangude söetööstus.[2] 1945. aasta detsembris oli järgnenud Prantsuse panga ja nelja suurema deposiitpanga natsionaliseerimine, 1946. aasta märtsis toimus aga elektri- ja gaasitootmise natsionaliseerine. Aprillis 1946. aastal anti dekreet kindlustuskompaniide natsionaliseerimise kohta ning aprillis 1946.a. kõikide kivisöekaevanduste natsionaliseerimise kohta Prantsusmaal.

Kuigi natsionaliseerimine viidi läbi, ei õnnestunud sellega murda suurkapitalistide positsioone täielikult, sest endistele omanikkudele maksti kompensatsiooni ja nende agentidele kuulusid juh-

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 149.

[2] Никандрова, С. Французская коммунистическая партия в борьбе за демократизацию Франции. "Партийная жизнь", 1947., № 9., стр. 45-46.

tivad positsioonid natsionaliseeritud ettevõtete juhatustes. Nii näiteks söekompaniide magnaadid mitte ainult et ei sattunud ekspropriatsiooni ohu alla, vaid nende agendid haarasid enda kätte juhtivad positsioonid söetööstuses.[1] Endiste-le kaevanduste omanikkudele säilitati 49% aktsiatest ja ühtlasi anti hüvitust natsionaliseeritud omandi eest.

Siiski toimus natsionaliseeritud tööstusharude taastamine kiiremini kui monopolidele kuuluvate tööstusharude taastamine, sest natsionaliseeritud ettevõtetes, mille juhatusse läksid ka tööliste esindajad, oli töölistel kergem võidelda suurkapitalistide sabotaažiga kui eraettevõtetes. Nii näiteks toimus natsionaliseeritud söetööstuse taastamine, mis 1944. aastaks oli langenud 25,3 miljoni tonnini 1938. aastal toodetud 46,5 miljoni tonni asemel aastas, võrdlemisi lühikese ajaga.[2] Juba 1947. aastal moodustas, tänu töötajate ennastsalgavale tööle ja kommunistide initsiatiivile, söe tootmine natsionaliseeritud

---

[1] Торез, М. Доклад Мориса Тореза на с'езде Французской компартии. "Правда", 2 VII 1945.

[2] Ровинский, Е.А. Положение во Франции, Москва, 1948., стр. 4.

söetööstuses 1938. aastaga võrreldes - 116%[1]. Siiski ei jätkunud toodetavst söest Prantsusmaale piisavalt, sest Prantsusmaa vajas rohkem sütt kui ta ise seda tootis. Sõja eel oli Prantsusmaa 1/3 tema poolt kasutatavast söest sisse vedanud.[2] Ka pärast sõda seadis Prantsusmaa avalikkus üles küsimuse regulaarse söe saamise kohta Ruhri söebasseinist, ja seda just reparatsioonide saamise näol Saksamaalt. Kuid Ruhr oli okupeeritud inglise-ameerika sõjavägede poolt ja seetõttu veeti sealt Prantsusmaale väga vähesel määral sütt. Ameerika - Inglise valitsevad ringkonnad taotlesid koguni Prantsusmaa lahtiütlemist reparatsioonide saamisest ja püüdsid Ruhri üle kehtestada „rahvusvahelist kontrolli" s.t. Ameerika - Inglise valitsevate ringkondade kontrolli.

Piirates kivisöe importi Prantsusmaale, tahtsid ameerika - inglise imperialistid sellega õõnestada kommunistide - ministrite autoriteeti Prantsusmaal ja näidata, et kommunistid ei suuda iseseisvalt ja välismaise abita toime tulla sõjajärgse Prantsusmaa taastamisega. Kivisöe sisseveo piiramisega Prant-

---

[1] Владимиров, Е. Борьба демократических и реакционных сил во Франции. "Большевик", 1947., № 10., стр. 34.

[2] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 138-139.

susmaale ei suutnud ameerika - inglise imperialistid siiski nurja ajada Prantsusmaa majanduslikku taastamist. Püüdes likvideerida prantsuse tööstuse sõltuvust sõe impordist, töötasid kommunistliku partei ja ÜTK esindajad välja suure natsionaliseeritud kütte-energiabaasi loomise plaani mitte ainult kodumaise sõe tootmise maksimaalse suurendamise, vaid peaasjalikult elektrienergia tootmise laiendamise teel, mis oleks võimaldanud järkjärguliselt elektrifitseerida suurema osa raudteedest ja hakata kõikjal tööstuses, kus see vähegi võimalik on, kivisõekütet asendama elektrienergiaga.[1] Tänu kommunistliku partei mobiliseerivale tegevusele ja elektroenergeetilise tööstuse natsionaliseerimisele, õnnestuski 1945 - 1947.a. jooksul tõsta tunduvalt elektrienergia tootmist. 1947. aastaks tõusis elektrienergia tootmine 25,3 miljardi kWh-ni 1938. aasta 18,6 kWh vastu aastas. Siiski ei suutnud elektrienergia tootmine rahuldada tööstuse, transpordi ja elanikkonna nõudmisi, vaid jäi sellest maha.

Prantsusmaa majanduse taastamisel ja tema rahvusliku sõltumatuse kindlustamisel oli tarvis ära hoida prantsuse väliskaubanduse sattumist välis-

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 140.

maise transpordi kätte. Selle kindlustamise üheks tingimuseks oli prantsuse kauba-õhulaevastiku loomine. Rahvusliku transpordi arendamiseks taastasid kommunistid - ministrid ja arendasid edasi lennukitööstust. Kommunistide ja tööliste aktiivse tegevuse tulemusel tõusis natsionaliseeritud lennukitööstuse ettevõtetes lennukite väljalase tunduvalt: juunis 1946. aastal lasti kuus välja 2oo uut lennukit 69 lennuki asemel 1938. aastal.

Prantsuse töölisklass ja kommunistid nõudsid sõjajärgse Prantsusmaa taastamiseks minevate kulutuste katmist Saksamaalt võetavate reparatsioonide arvel ja samaaegselt ka prantsuse suurkodanluselt võetavate maksude näol, kes oli sõja ajal rikastunud koostööst okupantidega. Prantsuse kodanlus, kes kartis ilma jääda oma senistest kasumitest, pöördus ameerika imperialistide poole laenu saamiseks. Oma pöördumist nende poole püüdsid prantsuse imperialistid põhjendada kodanliku ajakirjanduse veergudel, kus nende ülesandel ilmusid kodanlikkude majandusteadlaste artiklid, milles püüti tõestada Prantsusmaa majanduse taastamise võimatust välismaise kapitali abita.

Prantsuse imperialistid püüdsid igati diskreditеerida kommuniste, kes väitsid vastupidist. Kommunistid olid sõjajärgsetes valitsustes saanud sellised ministrikohad, mis olid seotud majanduse taastamisega. Seejuures olid imperialistid lootnud, et kommunistid ei tule majanduse taastamisel toime kodanliku sabotaažiga, tooraine, kütte- ja toiduainete puudusega; et nad ei suuda seetõttu taastada Prantsusmaa majandust ega parandada töölisklassi olukorda ja kompromiteerivad ennast oma abitusega prantsuse rahva silmis. Kuid imperialistide plaanid ei täitunud, vaid otse vastupidi - kommunistide autoriteet kasvas prantsuse rahva silmis. Prantsuse töölisklass näitas oma ennastsalgava tööga, et Prantsusmaa majandust on võimalik taastada ka välismaise kapitali abita. Töötajate pingsa töö tulemusena saavutas tööstustoodangu üldine tase Prantsusmaal 1947. aasta kevadeks oma sõjaaelse taseme.[1] Töötajate pingutustele töö alal vastasid ministrid - kommunistid tööliste majandusliku olukorra parandamisega. Nad suurendasid pensioni vanadele ja toetust tööinvaliididele, nad muutsid ära seaduse naiste palga

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 145.

alandamise kohta ja suurendasid puhkuse noortöölistele kuni kolme nädalani ning kuni ühe kuuni töölistele, kes olid alla 18 aasta vanad.[1] Laiendati abirahade väljamaksmist sõjaohvritele - eraisikutele ja korraldati pensionide väljamaksmine endistele rindemeestele. Riigiteenijate jaoks töötati välja põhimäärus, mis sisaldas ametiühingute õiguste tunnustamise, teenistussevõtmise eeskirjade demokratiseerimise, meeste ja naiste õiguste võrdsustamise, garantii teenistusredelil edasiliikumise suhtes ja töö eest tasumise elatusmiinimumi tasemel.

Prantsusmaa monopolistid ei olnud rahul ministrite- - kommunistide poolt läbiviidava poliitikaga. Nad püüdsid igati pidurdada igasuguste demokraatlike uuenduste läbiviimist Prantsusmaal, saboteerisid Prantsusmaa varustamisel ja arendasid spekulatsiooni „mustal turul". Nad püüdsid demokraatlikke jõude lämmatada toiduainete puudusega. Prantsuse töölisklass alustas monopolistide rahvavaenuliku tegevuse vastu streigiliikumist. Klassivõitlus teravnes Prantsusmaal iga päevaga. Rahvavaenulike fašistlike degoollike ringkondade tegevus ähvardas vabariiklikku korda Prantsusmaal. 1947. aastal avastati rida

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 160.

[2] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр 93.

vandenõusid, millistesse paljudel juhtudel oli segatud kindral de Gaulle, kes taotles ainuisikulise „tugeva käe" valitsuse loomist Prantsusmaal. De Gaulle'i pooldajate partei - RPF[x], mis loodi 1947. aasta aprillis, nõudis avalikult kommunistide eemaldamist valitsusest ja konstitutsiooni läbivaatamist „riigi reorganiseerimise" eesmärgil. Samasuguse nõude esitasid prantsuse monopolistid ja ameerika imperialistid.

Sotsialist Ramadier' valitsus, tulles vastu reaktsionääride soovidele, teostaski 4. mail 1947. aastal kommunistide ebaseadusliku eemaldamise Prantsuse valitsusest.

Pärast kommunistide eemaldamist Prantsuse valitsusest tugevnes reaktsionääride surve töölisklassile. Suurenes Prantsusmaa allutamise oht ameerika imperialismile.

---

[x] RPF - Ressemblement du peuple fracais - Prantsuse rahva ühendus (degoollik partei).

PRANTSUSE RAHVAS VÕITLUSES OMA KODUMAA RAHVUSLIKU SÕLTUMATUSE JA MAJANDUSLIKU OLUKORRA PARANDAMISE EEST 1947. - 1950. A.

Olles endale kindlustanud parlamendis enamuse parempoolsete sotsialistide liidrite täieliku toetuse näol, oli prantsuse kodanlusel õnnestunud eemaldada kommunistid Prantsuse valitsusest.

Pärast kommunistide eemaldamist valitsusest võttis prantsuse kodanlus tarvitusele kõik abinõud oma kõikumalöönud positsioonide kindlustamiseks riigis. Oma võimu taastamiseks ja demokraatlike jõudude lämmatamiseks Prantsusmaal ootas ta abi Ameerika Ühendriikidelt, sest ameerika abile, mille eeltingimuseks oli olnud kommunistide eemaldamine

valitsusest, oli nüüd, pärast selle tingimuse täitmist, tee Prantsusmaale avatud.

Ameerika Ühendriigid, kes Teisest Maailmasõjast olid väljunud sõjaliselt ja majanduslikult tugevnenuna, ette nähes eelseisvat majanduskriisi, pakkusid selle ennetamiseks Euroopa maadele nende sõjajärgse majanduse taastamisel oma „abi". Sellekohase plaaniga - nn. Marshalli plaaniga - esines 5. juunil 1947. aastal Ameerika Ühendriikide endine riigisekretär Marshall, kes lubas Ameerika Ühendriikide valitsuse nimel anda abi soovijatele toetust ja laenu ameerika kaupade ostmiseks.[1] Ameerika Ühendriikide poolt antava „abi" saamise tingimused ähvardasid aga abi saajaid ilma jätta rahvuslikust sõltumatusest, sest Marshalli plaan andis Ameerika Ühendriikidele võimaluse ennast segada avalikult „abistavate" maade siseasjadesse. Nii näiteks pidid marsliseeritud maad alandama tollimaksu ameerika kaupadele, nõustuma Ameerika Ühendriikide kontrolliga temalt saadud „abi" kasutamise üle

---

[1] Лавриченко, М.В. "План Маршалла" и разорение сельского хозяйства Западной Европы. Москва, 1950, стр. 8.

ja muutma rahakurssi vastavalt oma ameeriklastest peremeeste soovidele. Samuti pidid nad nõustuma Ameerika Ühendriikide poolt kindlaks määratud kaupade kontingendiga, mida Ameerika Ühendriigid marsaliseeritud maadesse sisse vedasid ameerika monopolistide endi poolt dikteeritud hindadega. Ameerika imperialistid määrasid ära ka riigid, kellega marsaliseeritud maad tohtisid kaubavahetusse astuda. Ameerika imperialistide sihiks oli seejuures õõnestada Marshalli plaani abil Nõukogude Liidu majandust, saavutada tema rahvusvaheline isoleerimine, kiskuda rahvademokraatlikud maad temast eemale ja restaureerida seal siis kapitalistlik režiim, pärast seda aga purustada Nõukogude Liit. Kuid reaktsionääridel ei õnnestunud neid eesmärke saavutada, sest Nõukogude Liit paljastas Marshalli plaani tõelise iseloomu kohe pärast tema väljakuulutamist Marshalli poolt, mistõttu ~~kaaidusid~~ rahvademokraatlikud maad keeldusid Marshalli plaani vastu võtmast.

Kommunistlike parteide esindajate informatsioonilisel nõupidamisel, mis toimus Poolas 1947. aastal, andis Nõukogude Liidu esidaja Ždanov Marshalli plaani iseloomustuse. Ta näitas ära, et ameerika „abi" tõe-

liseks eesmärgiks on Euroopa orjastamine ameerika kapitaliga ja abistavate maade Ameerika Ühendriikidest sõltuvaks muutmine, kusjuures „ameerika „abi" toob endaga peaaegu automaatselt kaasa selle maa poliitilise kursi muutmise, kellele seda „abi" antakse ning „võimule tulevad parteid ja isikud, kes on valmis Washingtoni direktiivide järgi teostama Ameerika Ühendriikidele soovitavat programmi sise- ja välispoliitika alal..."[1] Nii toimus see ka Prantsusmaal, kus sotsialist Ramadier' valitsus eemaldas valitsusest kommunistid ja võttis pärast seda meelsasti ameerika „abi" vastu. Ramadier' valitsuse igakülgsel toetusel kutsutigi 1947. aasta septembris Pariisis kokku ameerika „abi" taotlevate 16 Lääne-Euroopa maade konverents[x)] Marshalli plaani läbiarutamiseks ja tema elluraken-damiseks.[2]

Marshalli plaan kinnitati Ameerika Ühendriikide kongressi poolt 3. aprillil 1948. aastal.[3]

---

[1] Ždanov, A. Rahvusvahelisest olukorrast. Tallinn, 1948., lk. 21-22.

[x)] Marshalli plaani võtsid vastu 16 riiki: Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia, Rootsi, Norra, Taani, BELgia, Holland, Luksemburg, Austria, Iirimaa, Island, Kreeka, Sveits, Türgi, Portugal.

[2] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 163.

[3] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 59.

Selleks ajaks oli prantsuse majandus juba tunduval määral allutatud Ameerika Ühendriikidele. 1947. aasta lõpuks oli Ameerika Ühendriikidest Prantsusmaale imporditavate kaupade hulk kasvanud. Kui ameerika kaubad moodustasid 1937. aastal 9,5% Prantsusmaale imporditavatest kaupadest, siis 1947. aasta lõpuks oli nende osa prantsuse impordis kasvanud 32,7%-ni.

Võttes oma võimu kindlustamiseks vastu ameerika „abi" ütles prantsuse kodanlus sellega lahti Prantsusmaa rahvuslikust sõltumatusest. Ameerika „abi" vastuvõtmise poolt olid ka parempoolsed sotsialistid, kes ameerika ja prantsuse imperialiste teenides ülistasid Marshalli plaani kui sammu sotsialismile rahvusvahelises ulatuses.[1] Tegelikult tähendas aga Marshalli plaani vastuvõtmine Prantsuse valitsuse poolt Prantsusmaa avalikku astumist demokraatia-vastasesse leeri. Prantsuse imperialistid ei hoolinud seejuures sellest, et Prantsusmaa ja Nõukogude Liidu vahel oli lo. detsembril 1944. aastal sõlmitud kokkulepe sõpruse ja vastas-

---

[1] Бальжимер, П. Идеология социал-демократов на службе империализма. Французские коммунисты в борьбе за прогрессивную идеологию. Москва, 1953, стр. 346.

tikuse abistamise kohta.[1]

Marshalli plaani ellurakendamise momendist alates tugevnes Ameerika Ühendriikide sekkumine Prantsusmaa majandusellu.[2] Nii näiteks ei saadud enamikku tähtsamatest majandusalastest otsustest, eriti aga riigi kapitalimahutuste ja väliskaubanduse osas, Prantsusmaal enam vastu võtta Ameerika Ühendriikide esindajatelt nõusolekut saamata nn. „koostöö-organisatsioonides". Lisaks sellele pidi Prantsuse valitsus andma Ameerika Ühendriikide käsutusse tunduva osa oma toorainetest ja kütteresurssidest. Nii näiteks nõudsid Ameerika Ühendriikide valitsevad ringkonnad, et prantsuse kolooniates toodetav strateegiline tooraine (mangaan, nikkel, kroom, grafiit, uraanimaagid) antaks üle Ameerika Ühendriikidele.[3] Ameerika Ühendriikidest tuli importida kõiki neid kaupu, mida ameerika monopolistid peale sundisid. Prantsusmaale, kes vajas uut sisseseadet ja uusi töö-

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 23.

[2] Беттельхейм, Ш. Экономика Франции. Москва, 1953, стр. 360-361.

[3] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 164.

pinke oma tööstusettevõtetele, veeti Marshalli plaani alusel Ameerika Ühendriikidest sisse madalakvaliteedilist ja kallist sütt, naftat ja toiduaineid.[1] Nii moodustasidki ajavahemikul 1. aprillist 1948. aastal kuni 30. juunini 1949. aastal Marshalli plaani alusel saadud krediidi eest Prantsusmaale sisseveetud kaupadest toiduained 18% ja süsi 12,6%. Samal ajal aga veeti hädavajalikku sisseseadet prantsuse tööstusettevõtete jaoks sisse ainult 9,6%, kusjuures siia juurde tulid arvata ka Prantsusmaale importitavad ameerika lennukid, vedurid ja vagunid, millede eksport tõi endaga kaasa mainitud tööstusharude koondamise Prantsusmaal.

Järelikult ei aidanud Marshalli plaani ellurakendamine kaasa prantsuse tööstuse arendamisele, vaid otse vastupidi. Ta muutis Prantsusmaa Ameerika Ühendriikidest sõltuvaks riigiks, keda ameerika imperialistid kasutasid oma seismajäänud kaupade turustamiseks. Tööpuudus, mis süvenes rea tööstusettevõtete sulgemise tagajär-

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 167.

jel kõikides marsaliseeritud maades, tabas ka Prantsusmaad. Paljud prantsuse masinaehituse, elektrotehnilised, tekstiil-, naha- ja puidutööstusettevõtted sulatati või töötasid mittetäieliku koormatusega.[1] Suleti ka natsionaliseeritud lennukitehased ja kõik seal töötanud töölised vallandati. Siit järeldub, et „oma kasupüüdmatu abi" ja „helded heateod", millega Prantsusmaa Ameerika Ühendriikide poolt üle külvati, ei parandanud sugugi töötajaskonna olukorda, vaid muutsid selle veelgi raskemaks.

Maurice Thorez, reisides mööda Prantsusmaad, nägi kõikjal Marshalli plaani prantsuse majanduselu halvavaid tagajärgi. Ta kirjutab, et ta nägi, kuidas Douarnenezis loobiti merre tagasi kalu.[2] Samuti olid sunnitud talitama Boulogne'i - maailma esimese kalasadama kalurid samal ajal, kui Boulogne'is laaditi välja Norrast toodud kalu. Limousinis ja Bretane'is nägi Thorez talupoegi, kes ei saanud oma kartuleid müüa kahe frangi eestkilo, kuid samal ajal importiti Prantsusmaale kartulijahu Hollandist ja Ameerika Ühendriikidest. Aude's ja Herault's jäi viinamarja-

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 166.

[2] Seal samas, lk. 167.

kasvatajatel veel maikuul ladudesse 60% möödunud lõikusest, kusjuures veini hind langes 35 frangini liiter, kuid valitsus oli samal ajal sunnitud veini sisse vedama Hispaaniast, Itaaliast ja isegi Tsiilist.

Marshalli plaani orjastavat ja laastavat mõju süvendas veelgi asjaolu, et ta andis Ameerika Ühendriikidele õiguse nõuda saadud „abi" eest aruannet krediitide kasutamise kohta. Samuti võtsid Ameerika Ühendriigid endale õiguse kontrollida Prantsusmaa valuutat ja kindlaks määrata selle vahetuskurssi. Üksnes 1948. - 1949.a. jooksul viidi Prantsusmaal frangi devalvatsioon 4 korda läbi.[1] Nii näiteks toimus frangi devalvatsioon 26. jaanuaril 1948. aatal.[2] Kui enne seda devalvatsiooni maksti Prantsusmaal ameerika dollari eest 119 franki, siis pärast devalvatsiooni tuli ühe dollari eest maksta 214 franki. Seega tuli pärast devalvatsiooni Ameerika Ühenriikidest sisseveetavate kaupade eest maksta 80%

---

[1] Борисов, Ю.В. Уроки истории Франции и современность. Москва, 1955, стр. 73.

[2] Männi, A. „Abi" ja tasu. „Rahva Hääl", 12. II 1948.a.

rohkem kui enne. Samal ajal ei muudetud sisekäibes dollari kurssi. Selle tagajärjeks oli tööliste ja teenistujate ostuvõime langus, sest tööliste nominaalpalka samal ajal ei tõstetud.

Neljanda devalvatsiooni tulemusena septembris 1949. aastal maksti Prantsusmaal ühe ameerika dollari eest 350 franki.[1] Selle tagajärjel, kui Prantsusmaa oli enne 1949. aasta devalvatsiooni maksnud ameerika söe tonni eest 5500 franki, tuli tal nüüd uue dollari kursi järgi maksta ühe tonni ameerika söe eest 7350 franki.

Arendades majanduslikku ekspansiooni Lääne-Euroopas, panid ameerika imperialistid suurt rõhku Lääne-Saksamaa sõjalise ja majandusliku võimsuse taastamisele, tema muutmisele sõjalistseks arsenaliks sotsialismimaade vastu. Selleks tuli kaasa aidata ka Prantsusmaal, kellele Ameerika Ühendriigid olid ülesandeks pannud Lääne-Saksamaa varustamise põllumajandussaadustega.[2] Juba enne Marshalli plaani kinnitamist Ameerika Ühendriikide kongressi poolt olid ameerika imperialistid saavutanud 17. märtsil 1948. aastal

---

[1] Васильев, И. Судьбы Франции. "Октябрь", 1950., № 7., стр. 145.

[2] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 164.

Brüsselis poliitilise, majandusliku ja sõjalise koostöö lepingu sõlmimise Inglismaa, Prantsusmaa, Belgia , Hollandi ja Luksemburgi vahel, mille alusel kujunes välja nn. Läänеblokk.[1] See leping nägigi Lääne-Saksamaa jaoks ette erilise koha, sest tema sõjalis-majanduslikku potentsiaali vaadeldi Läänebloki majandusliku baasina.[2] Läänebloki loomine ja Marshalli plaani elluviimine tähendas seda, et Prantsusmaal tuli ilma jääda reparatsioonidest, sest Ruhri mäe- ja metallurgiaettevõtted tagastati endistele töösturitele.[3] Selle asemal, et Ruhri bassein muuta neljapoolse kontrolli all töötavaks töökojaks Hitleri poolt laastatud maa taastamisel, demonteerida tehased ja anda nende sisseseaded üle hitlerliku agressiooni all kannatanud maadele, hakati kiires tempos taastama Lääne-Saksamaa sõjalist võimsust; muudeti ära keelud, mis takistasid mõningate sõja- ja kee-

---

[1] Gofman, K. B. „Marshalli plaan" ja „Läänеblokk". Tallinn, 1948. lk.3.

[2] Sealsamas, lk. 9.

[3] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 168.

miatööstuse harude arendamist ja lubati toota alumiiniumi ning ehitada laevu. Siit tulenes ka Prantsusmaa militariseerimine. Suuremat osa krediitidest, mida Prantsusmaa sai Ameerika Ühendriikidelt, tuli kasutada just sõjalistel eesmärkidel: lennuväljade ehitamiseks ja nende tehaste assigneerimiseks, kus toodeti sõjalisi tooraineid. Kui Prantsusmaa kulutas 1947. aastal sõjalisteks ettevalmistusteks 2o5 miljardit franki, siis 1952. aastaks kulutas Prantsuse valitsus selleks otstarbeks juba 15oo miljardit franki.[1] Ameerika Ühendriikidelt sai Prantsusmaa 1947 - - 1951. aasta jooksul Marshalli plaani alusel krediiti ainult 5oo miljardit franki, kuid sõjalisteks otstarveteks kulutas Prantsuse valitsus samal ajavahemikul 2o47 miljardit franki, s.o. 4 korda rohkem Ameerika Ühendriikidelt saadud summadest.

Prantsusmaa militariseerimine tõi endaga kaasa maksude. suurenemise ja elukalliduse kasvu, kusjuures töötajate töötasu oli väga madal. Nii

---

[1] БСЭ 26 т., стр. 4I2.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

näiteks said Üldise Töökonföderatsiooni andmetel 1950.a. 2/3 töötajatest töötasu, mis oli elatusminimumist madalam.[1] Kui 1938. aastal moodustas töötasu 40% rahvatulust, siis 1951. aastal moodustas ta sellest ainult 29%.[2] Samal ajal aga kasvas kapitalistide osa rahvatulust 34%-lt kuni 54,9%-ni.

Kulutused relvastumisele veeretati valitsuse poolt töötajate õlgadele ja selletõttu kasvasid elanikkonnalt võetavad maksud. 1937/38 . aastatega võrreldes suurenesid töölistelt sissenõutavad maksud 1952. aastaks 2,6 korda.[3] Töötajate reaaltasu moodustas seejuures samal ajal vähem kui 50% tema sõjaeelsest töötasust. Tohutult kasvasid kaudsed maksud.[4] 1950. aastal, näiteks, võeti elanikkonnalt kaudseid maksude näol 900 miljardit franki, aga 1951. aastal koguni 1250 miljardit franki.

Samal ajal jätkasid kapitalistid suurte kasumite kindlustamise eesmärgil hindade üles-

---

1 Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 281.

2 Экономика капиталистических стран после Второй мировой войны. Москва, 1953., стр. 259.

3 Борисов, Ю.В. Уроки истории Франции и современность, стр. 73.

4 Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 280.

kruvimise poliitikat. Hinnad laiatarbekaupadele tõusid pidevalt. Võrreldes 1938. aastaga kerkisid hinnad 1951. aastaks toiduainetele 33,4 korda, rõivastele 51,5 korda, kulutused küttele ja valgustusele 21 korda.[1] Kujunes välja olukord, kus „madala töötasu ja hindade pideva kasvu tõttu töölisklass oli määratud kroonilisele alatoitumisele."[2] Prantsusmaa marŝaliseerimise tagajärjel kasvas ka töötute hulk. 1949 - 1951. aastate vahel kõikus osaliselt ja täiesti töötute arv 300 - 600 tuhande inimese vahel, kuid 1952. aasta suveks oli täiesti töötuid juba 400 tuhat inimest ja osaliselt töötuid oli 2 miljonit 500 tuhat inimest.[3]

Kuigi töötajate olukord oli väga raske, järgnesid töötajad sõjajärgsetel aastatel kommunistide üleskutsele, mis kutsus töölisi üles streigivõitlust mitte arendama, sest see oleks asjatult pidurdanud Prantsusmaa taastamist.[4]

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 280.

[2] Торез, М. Борьба за национальную независимость Франции и за мир. Доклад на XII с'езде Французской коммунистической партии. "За прочный мир, за народную демократию", 7 IУ 1950.

[3] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 283.

[4] Поль, К. Правительство Франции без коммунистов, "Мировое хозяйство и мировая политика", 1947., № 9., стр. 61.

Tööliste huvide kaitseks astusid sellel ajavahemikul välja kommunistid - ministrid.

Pärast kommunistide eemaldamist valitsusest ja Prantsusmaa lülitamist Marshalli plaani hakkas töötajate materiaalne olukord pidevalt halvenema. Kuna kommunistid olid ilma jäetud võimalusest kaitseda töötajate huve nende esindajatena valitsuses, siis kutsusid kommunistid nüüd, pärast endi eemaldamist valitsusest, töölisi üles streigiliikumist alustama oma olukorra parandamiseks.

Prantsuse rahvas järgnes kommunistide üleskutsele ja vastas majandusliku olukorra halvenemisele streigiliikumisega , mis algas kohe pärast kommunistide eemaldamist valitsusest.[1] Eriti tugevnes streigivõitlus 1947. aasta lõpul, kui Ramadier' valitsus valmistus vastu võtma Marshalli plaani ja tegi ettevalmistusi Prantsusmaa osavõtuks Lääneblokist, mille loomist juba siis kavandati. 19. novembril 1947. aastal puhkes üldstreik, mis kestis kuni 9. detsembrini 1947, aastal.[2] See oli

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 291.

[2] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 68.

oma ulatuselt suurim streigiliikumine Euroopas pärast Teist Maailmasõda.[1] Ta kestis enam kui 3 nädalat ja sellest võtsid osa rohkem kui 3 miljonit töölist ning teenistujat. Ühtlasi tõi ta endaga kaasa sotsialist Ramadier' valitsuse errumineku. Uue valitsuse moodustas prantsuse ja ameerika reaktsionääride käsilane - MRP liider Robert Schuman. Seda streigikiikumist, mis tõi endaga kaasa valitsuste vahetumise, iseloomustas võitlusvalmidus ja kartmatus uue valitsuse poolt tarvitusele võetud repressioonide ees. Streikijaid toetasid talupojad, intelligents ja väikekaupmehed. Valitsus võttis streigivõitluse summutamiseks appi žandarmid.[2] Politsei omavoli ja vägivalla õigustamiseks levitas reaktsiooniline ajakirjandus laimu kommunistide kohta, süüdistades neid riigipöörde ettevalmistamises. Töölised jätkasid võitlust. Nad lõid tehastes võitluseks streigimurdajate vastu streigiposte. Kõikjal toimusid kokkupõrked streikijate ja politseinike vahel. Eriti

---

[1] Ровинский, Е. А. Положение во Франции. Москва, 1948., стр. 21-22.

[2] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 68-69.

visa vastupanu osutasid Nord' ja Pas de Calais' departemangude kaevurid. Pariisis ja paljudes teistes linnades tihenesid juhud, kus sõjavägi ja politsei keeldusid välja astumast streikijate vastu. Valitsusel ei õnnestunud streiki vägivallaga murda.

Streigiliikumise käigus ilmnes, et prantsuse ja ameerika reaktsionäärid olid üheskoos ette valmistanud vandenõu Prantsuse Vabariigi vastu.[1] Nende plaan seisis selles, et purustada toetudes reaktsiooniliselt meelestatud enamusele parlamendi, kommunistlik partei ja Üldine Töökonföderatsioon. Pärast nende purustamist tahtsid nad aga repressioonide ja provokatsioonide abil murda ühtsust streikijate vahel, demoraliseerida kõik demokraatlikud jõud Prantsusmaal ja sellises olukorras luua pind „tugeva käe" režiimi kehtestamiseks Prantsusmaal. Nende plaanide elluviimiseks saabus detsembri algul Pariisi Washingtoni saadik Dulles, kes nõudis üldstreigi summutamist Prantsusmaal.

---

[1] Ровинский, Е. А. Положение во Франции. Москва, 1948, стр. 22.

Tema saabumine Prantsusmaa pealinna ja tema kohtumine valitsuse juhi Robert Schumani, de Gaulle'i ja Léon Blumiga näitas üheltpoolt kui kaugele oli juba läinud Ameerika Ühendriikide sekkumine Prantsusmaa siseasjadesse, aga teiseltpoolt näitas see, milliseid eesmärke taotleb rahvusvaheline reaktsioon Prantsusmaal.

Välismaine ajakirjandus, olles teadlik Prantsuse Vabariigi vastu plaanitsetavast vandenõust, sidus Dulles'i sõidu Prantsusmaale ameerika reaktsionääride püüdega kindlustada de Gaulle'ile tee võimu juurde. De Gaulle ja tema toetajad olid streigiliikumise haripunkti jõudes kavatsenud poliitilist võimu riigis enda kätte haarata ja kohe pärast seda Prantsusmaal kehtestada fašistlikku diktatuuri.[1] Kuid streigiliikumise ulatusest hirmutatud prantsuse valitsevad ringkonnad hoidusid nüüd kõrvale de Gaulle'i avalikust toetamisest. Olles streigiliikumise mõjul sunnitud loobuma oma vandenõust Prantsuse Vabariigi vastu, arendasid prantsuse ja ameerika reaktsionäärid streiki-

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 294.

jate-vahelise ühtsuse murdmiseks lõhestuspoliitikat. Selleks otstarbeks kasutasid nad ära lõhestavat ametiühingu-rühmitust Üldises Töökonföderatsioonis - Force Ouvrière'i, mis parempoolsete sotsialistide juhtimisel ja Ameerika Ühendriikide rahalisel toetusel täitis prantsuse ja ameerika reaktsionääride poolt talle pandud ülesandeid ja aitas töölisklassi vaenlastel lõhestada töötajate--vahelist ühtsust. Ka streigiliikumise ajal astusid parempoolsete sotsialistide liidrid streikijate vastu välja. Nad provotseerisid töölisi relvastatud ülestõusule, et siis seda ettekäändeks võttes hävitada Prantsuse Kommunistlik Partei ja Üldine Töökonföderatsioon. Provokatsioon siiski ei õnnestunud ja streigiliikumine jätkas laienemist. Temast võtsid osa sadamatöölised, ehitustöölised, madrused, kaevurid, metallitöölised, raudteelased ja suur hulk tekstiil-, keemia- ja teiste tööstusharude töötajaid. Streikijaid toetas kogu prantsuse rahvas, kes kogus streikijate toetamiseks raha ja toiduaineid.[1] Streikijatele osutasid abi ka

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 70-71.

Poola, Tŝehhoslovakkia, Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja rea kapitalistlike maade progressiivsed ametiühingud.

Kuna provokatsioon ei olnud õnnestunud, siis viisid parempoolsed sotsialistid streigiliikumise summutamise eesmärgil 7. detsembril 1947. aastal parlamenti seaduseelnõu, mis nägi ette kriminaaljälituse isikutele, kes aitavad kaasa streikide läbiviimisele. Rahvahulkade eemalekiskumiseks streigivõitlusest pasundas reaktsiooniline ajakirjandus samaaegselt Ameerika Ühendriikide poolt antavast „abist", mis pidi kaasa aitama Prantsusmaa majanduse parandamisele; kuid vaikis seejuures sellest, et ameerika „abi" andmise eeltingimuseks pidi olema streigiliikumise lõpetamine Prantsusmaal.

Kuid vaatamata kõikidele tarvitusele võetud abinõudele ei õnnestunud streiki summutada ja valitsus oli sunnitud streikijatele järeleandmisi tegema: ta lubas seoses elukalliduse tõusuga anda töölistele igakuist toetust, kehtestada uus kindel töötasumiinimum ja suurendada toetust lasterikkastele perekondadele. Valitsus lubas ka mitte kasutada repressioone organisatsioonide vastu,

kes olid osa võtnud üldstreigist.[1]

Prantsuse töölised võtsid valitsuse poolt tehtud järeleandmised vastu ja vastavalt Üldise Töökonföderatsiooni otsusele lõpetasid nad lo. detsembril 1947. aastal üldstreigi.

Streigivõitlus 1947. aasta novembris-detsembris omas suurt poliitilist tähtsust, sest ta hoidis ära de Gaulle'i võimuletuleku ja fašistliku diktatuuri kehtestamise Prantsusmaal.[2] Seejuures ammutasid töölised võitlusest politseiga usku oma jõududesse.

Prantsuse valitsevad ringkonnad ja nende ookeanitagused peremehed olid kohutatud streigiliikumise tugevusest Prantsusmaal. Ameerika imperialistid, kes olid siinsetest sotsiaalsetest konfliktidest erutatud, nõudsid niisuguse ametiühinguliikumise keskuse loomist, mis oleks tingimusteta nõus Marshalli plaani vastuvõtmisega ja valmistaks selle vastuvõtmiseks ette pinda prantsuse töörahva hulgas. Selliseks otstarbeks näis sobivat Force Ouvrière' rühmitus. 19. det-

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 71.

[2] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 294.

sembril 1947. aastal astus see rühmitus Üldisest Töökonföderatsioonist välja ja moodustas iseseisva ametiühingu-keskuse - Force Ouvrière.[1] Enda ülalpidamiseks vajalikke summasid hakkas ta saama Prantsuse valitsuselt ja ameerika imperialistidelt. Reaktsionäärid lootsid, et Üldine Töökonföderatsioon on pärast uue ametiühingu-keskuse loomist sunnitud lõpetama oma tegevuse ja Force Ouvrière muutub pärast seda ametiühinguliikumise juhtivaks keskuseks Prantsusmaal. Reaktsionääride plaanid siiski nurjusid, sest Force Ouvrière'l ei õnnestunud enda kätte haarata prantsuse tööliste juhtimist ja ta jäi väikesearvuliseks organisatsiooniks.

Töötajate olukord Prantsusmaal aga üha halvenes. Prantsusmaa majanduslik ja poliitiline allutamine ameerika imperialistidele ning Prantsusmaa militariseerimine mõjus halvavalt tema majanduselule. 1948. aastal algas lennuki-, traktori-, veduri- ja vagunitehaste ning paljude teiste tööstusharude koondamine, mille tagajärjel kasvas töötuus. Samal ajal tõusid tarbeainete hinnad. Nii

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 73.

näiteks tõusis 1948. aasta esimese 9 kuu kestel jaehindade keskmine tase 25%.[1] Hinnad rõivastus-esemeile tõusid 1947. aasta detsembrist 1948. aasta maikuuni 40% võrra, aga jalanõude hinnad tõusid koguni 65% võrra. Samuti tõusid hinnad põllumajandustoodetele.[2] 1938. aasta hindadega võrreldes tõusid nad 1948. aastaks 18,5 korda. Samal ajal aga kui hinnad tõusid, langes töölis-te reaaltöötasu ja kasvas tööpuudus. Seoses töö-liste majandusliku olukorra halvenemisega Mars-halli plaani elluviimise tagajärjel ei lakanud streigiliikumine Prantsusmaal 1948. aastal pea-aegu üldse ja omandas üha teravamat poliitilist iseloomu. Tööliste poolt esiletõstetud nõudmis-tes protesteerisid nad Prantsusmaa orjastamise vastu ameerika imperialistide poolt ja nõudsid töötasu tõstmist ning demokraatliku valitsuse kujundamist.[3]

1948. aastal toimunud streikidest omas

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движе-ние во Франции..., стр. 76.

[2] Лавриченко, М.В. "План Маршалла" и разорение сельского хозяйства Западной Ефроны. Москва, 1950, стр. 38.

[3] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 296.

suurt tähtsust kaevurite üldstreik, mis algas 4. oktoobril ja kestis kuni 29. novembrini.[1] Seda streiki juhtisid kommunistid . Streigi ajal toimunud võitluses politsei ja vabariikliku julgeolekusalkade[x)] vastu said paljud kaevurid surma ja haavata, sest valitsus suunas 300 tuhande streikiva ja relvastamata kaevuri vastu peaaegu 600 tuhat relvastatud sõdurit ja politseinikku.[2] Kuigi kaevuritel ei õnnestunud streigi abil saavutada nende poolt esitatud nõudmiste täitmist, ilmnes selle streigi ajal, et streigivõitlejate vahel saavutatud ühtsus suurendab tööliste vastupidavust. 1948. aastat iseloomustabki töötajate-vahelise ühtsuse kasv. Sellele aitas kaasa ka põllumajandusliku proletariaadi lülitumine streigivõitlusse. Nii toimus 1948. aasta märtsis - mais põllumajandustööliste streik, millest osa võtsid 50 tuhat inimest.[3] See streik oli suurim kõikidest enne

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 76.

[x)] Vabariiklikud julgeolekusalgad lõi Prantsuse siseminister Jules Moche (parempoolne sotsialist) relvastatud võitluseks streikivate tööliste vastu.

[2] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 296.

[3] Там же, стр. 304.

teda toimunud põllumajandusliku proletariaadi väljaastumistest. Ta omas suurt tähtsust töölisklassi ühise rinde kujundamisel ja näitas, et ka kõige mahajäänumad tööliskihid hakkavad aktiivselt lülituma võitlusse oma õiguste eest. Tõmmates endaga kaasa põllumajandusliku proletariaadi, pani 1948. aasta aluse ka ametiühingulise ühtsuse taastamisele Prantsusmaal.[1] Nii näemegi, et 1948. aasta streigiliikumisest võtsid Üldise Töökonföderatsiooni liikmete kõrval osa, vaatamata nende reaktsiooniliste liidrite keelule, prantsuse kristlikkude talupoegade ametiühingu ja reaktsioonilise ametiühingu-organisatsiooni - Force Ouvrière'i - liikmed.

1948. aasta oktoobris, siis kui toimus Üldise Töökonföderatsiooni XXVII kongress, mis kiitis heaks kommunistliku partei poolt väljatöötatud Prantsusmaa rahvusliku päästmise programmi, tuli selgesti esile prantsuse töötajate seisukoht poliitiliste küsimuste lahendamisel.[2] Kommunistliku partei poolt esitatud programmi,

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции.., стр. 79.

[2] Sealsamas lk. 79-8o.

mis nägi Prantsusmaa rahvusliku sõltumatuse saavutamiseks ette vajadust vabastada Prantsusmaa teda orjastavast Marshalli plaanist, keelduda Prantsusmaa lülitamisest imperialistlikkude riikide poolt loodud blokkidesse, luua normaalsed majanduslikud suhted kõikide Prantsusmaale sõbralikkude riikidega, esmajoones NSV Liiduga ja kindlustada sellega Prantsusmaa vajalike turgude ja toorainetega, vajaduseta selle eest ohverdada oma maa rahvuslikku sõltumatust, toetasid prantsuse töötajad. Näidates oma valmisolekut võidelda kommunistliku partei poolt väljatöötatud rahvusliku päästmise programmi teostamise eest, organiseerisid nad demonstratsiooni. Hoonest, kus toimus Üldise Töökonföderatsiooni kongress, möödusid demonstrantide kolonnid loosungite all, milledes nõuti rahvusliku päästmise programmi elluviimist. Kongressile saabus tervitusi rajataguste töötajate ametiühingutelt.

1949. aastal süvenesid veelgi Prantsusmaa marŝaliseerimiset tulenevad raskused. Tööpuudus kasvas pidevalt ja sõjaliste ettevalmistuste tu-

gevdamine tõi endaga kaasa maksude edasise kasvu ning elukalliduse tõusu.[1] Töölised astusid taas välja oma majandusliku olukorra parandamise eest. 1949 - 1950. a. jätkus streigivõitlus. 1949. aastal toimus 2500 suurt streiki ja suur hulk väiksemaid streike.[2] Enamus neist toimus Üldise Töökonföderatsiooni üleskutsel üksteisest eraldatult üksikutes tehastes, sest eelnenud streigiliikumisel saadud kogemused näitasid, et sellisel teel on võimalik ära hoida sõjalis-politseilisi repressioone, sest nendel juhtudel kui streigid ei kandnud üldist iseloomu, segas valitsus ennast harvemini streigivõitlusse. 1949. aastal toimunud streikide ajal esitasid streikijad nii poliitilisi kui ka majanduslikke nõudeid. Selliste nõudmistega esinesid ka 20 tuhat Marseille' metallitöölist, kes kuulutasid 12. jaanuaril välja 24-tunnilise streigi. Nad nõudsid mitte ainult töötasu tõstmist 25% võrra ja elatusmiinimumi kindlustamist,

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 297.

[2] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 81.

vaid nõudsid ühtlasi ka demokraatliku ühtsuse valitsuse kujundamist ja lahtiütlemist Marshalli plaanist.

Siit võib järeldada, et streigivõitluses kasvas töötajate poliitiline teadlikkus. Sellest annab tunnistust ka see fakt, et töölisklass 1949. aasta oktoobrikuu valitsuskriisi ajal, astudes välja oma vaenlase, 1948. aasta üldstreigi-vastase võitluse organiseerija parempoolse sotsialisti Jules Moche'i kandidatuuri vastu peaministri kohale, hoidis ära tema astumise sellele kohale.[1]

Töötajate poliitilise teadlikkuse kasvamisega seoses tugevnes 1949. aasta streigiliikumise raamides töötajate-vaheline tegevusühtsus. Nii näiteks viidi 24. novembril 1949. aastal läbi üldstreik, millest osa võtsid erineva parteilise ja ametiühingulise kuuluvusega töötajad.[2] Prantsuse töölisklass demonstreeris sellega oma jõudu ja otsutavust võidelda ühise rinde-

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 298.

[2] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 83.

na kasvava vaesumise ja reaktsiooni pealetungi vastu. Töötajad lõid streikide ajal ühtsuskomiteesid ettevõtetes, mis muutusid seal alaliselt tegutsevateks organiteks. Ka talurahvas lülitus streigivõitlusse. Külas organiseeriti streikijate abistamiseks abistamiskomiteesid, varustati streikijaid toiduainete ja rahaga. Samuti võtsid talupojad oma hoolduse alla streigist osavõtjate lapsi.

Eelmiste aastate streikidest erinevalt lõppesid 1949. aasta streigid kasvava ühtsuse tõttu töötava rahva hulgas suuremalt osalt tööliste võiduga.[1] Nii näiteks õnnestus töölistel reas tehastes saavutada töötasu tõstmist.

1950. aastal omandas streigiliikumine veelgi teravama ilme. Tööliste võitlus nende poolt esitatud majanduslikkude nõudmiste täitmise eest tugevnes veelgi ja seostus võitlusega rahu ja demokraatliku valitsuse loomise eest. Sageli toimusid avalikud kokkupõrked politseiga. Streigiliikumise ulatuslikkusest 1950. aastal annab tunnis-

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 299.

tust see asjaolu, et üksnes märtsikuu jooksul võttis streigiliikumisest osa enam kui 1 miljon inimest.[1] Paljud streigid haarasid peaaegu terveid tööstusharusid. Aktiivselt lülitus võitlusse ka külaproletariaat, kes võitles töötasu tõstmise ja premiaaltasu maksmise eest viljakoristusperioodil. Põllumajandusliku proletariaadi lülitumine streigivõitlusse laiendas võitlusrinnet Prantsuse valitsevate ringkondade reaktsioonilise poliitika vastu, Prantsusmaa muutmise vastu Ameerika Ühendriikidest sõltuvaks riigiks.

Võideldes Prantsusmaa rahvusliku sõltumatuse ja oma majandusliku olukorra parandamise eest aastatel 1947 -1950., võitlesid prantsuse töötajad ühtlasi ka Marshalli plaani elluviimise vastu Prantsusmaal, sest see tõi endaga kaasa paljude tööstusettevõtete sulgemise ja mitmekordse frangi devalveerimise, mille tagajärjel kasvas Prantsusmaal nii tööpuudus kui ka elukallidus. Siiski ei õnnestunud Ameerika Ühendriiki-

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 85.

del Marshalli plaani abil täielikult allutada endale Prantsusmaa ega ka teiste Lääne-Euroopa riikide majandust, sest Marshalli plaani orjastavate tingimuste vastu astusid välja prantsuse ja ka kõikide teiste Lääne-Euroopa maade rahvad, mistõttu vaatamata sellele, et Ameerika Ühendriigid olid Marshalli plaani alusel antava „abi" tähtaega piiritlenud aastatega 1948. - 1952., nad olid sunnitud oma „abistamise" plaani juba 1951. aastal kehtetuks kuulutama. Marshalli plaani alusel antava „abi" asendasid nad seejuures otseste assigneeringutega Lääne-Euroopa imperialistlikkude riikide relvastamiseks.

PRANTSUSE RAHVAS VÕITLUSES PRANTSUSMAA KISKUMISE VASTU UUDE MAAILMASÕTTA JA SÕJA VASTU VIETNAMIS.

Marshalli plaani vastu võttes ja ellu viies ning sõjalistel eesmärkidel loodud Läänebloki astudes sidusid prantsuse valitsevad ringkonnad Prantsusmaa saatuse Ameerika Ühendriikidega mitte ainult majanduslikult, vaid ka poliitiliselt. Nad asetasid Prantsusmaa välis- ja sisepoliitika ameerika sõjaõhutajate teenistusse ja panid aluse Prantsusmaa kaasatõmbamisele

puhtsõjalisse liitu - Põhja-Atlandi blokki.[x)]

Ameerika Ühendriikide poolt kavandata-
va Põhja-Atlandi bloki loomist toetasid igati
prantsuse ja kõikide teiste imperialistlikku-
de riikide monopolistlik kodanlus ja parempool-
sed sotsialistid. Seejuures levitasid parem-
poolsed sotsialistid Nõukogude Liidu kohta
laimu. Rahvahulkade petmise eesmärgil kujuta-
sid nad teda agressiivse riigina, kelle vas-
tu kapitalistlikud maad peavad ühinema „ene-
sekaitse" huvides.[1] Nn. „enesekaitse" ees-
märkidel kirjutatigi 4. aprillil 1949. aastal
kaheteistkümne riigi poolt alla Põhja-Atlandi
paktile. Tegelikult teenib see „enesekaitse" sildi
all loodud liit agressorite huvisid ja ta on
suunatudkõikide rahuarmastavate sotsialismi-
maade ning demokraatliku liikumise vastu kogu
maailmas.

---

x) Põhja-Atlandi blokk - NATO (North Atlantic Treaty Organization) - 4.aprillil 1949.aastal 12 riigi - Ameerika Ühendriikide, Inglismaa, Prantsusmaa, Belgia, Hollandi, Luksemburgi, Kanada, Itaalia, Portugali, Norra, Taani ja Islandi vahel Washingtonis sõlmitud agressiivne Põhja--Atlandi kokkulepe, mis on suunatud Nõukogude Liidu ja rahvademokraatlike maade vastu.

1 Бальжимер, П. Идеология социал-демократов на службе империализма, стр. 347.

Osavõtt Põhja-Atlandi blokist suurendas temast osavõtvate maade sõltuvust Ameerika Ühendriikidest. Ta allutas lepinguosalised mitte üksnes majanduslikult ja poliitiliselt, vaid ka sõjaliselt Ameerika Ühendriikidele, kes omasid õigust Põhja-Atlandi paktiga liitunud maadesse saata oma sõjalised esindused - missioonid, kellede ülesandeks on kontrollida nende maade relvastumist.[1] Samaaegselt said Ameerika Ühendriigid õiguse oma relvastatud jõudude paigutamiseks paktiga ühinenud maadesse. Põhja-Atlandi pakti 4. artikkel andis ameerika reaktsionääridele laialdased võimalused segada ennast „territoriaalse ühtsuse" säilitamise lipu all relvastatud kätega teiste lepinguosaliste siseasjadesse.[2] Praktikas kasutavad ameerika imperialistid seda artiklit demokraatliku liikumise mahasurumise põhjendamiseks nendes maades.

---

[1] Гутермут, Р. Кризис французского империализма..., стр. 59.

[2] Viktorov, J. Põhja-Atlandi pakt on agressiooni ja sõja vallapäästmise relv. „Rahva Hääl", 12. V 1949.

Kogu maailma demokraatlikud jõud võtsid agressiivse Põhja-Atlandi pakti ratifitseerimise vastu laialdase protestiliikumisega. Seda protesti väljendas üheaegselt Pariisis ja Prahas 1949. aasta aprillis toimunud rahupooldajate kongress, kus pandi alus ülemaailmsele organiseeritud võitlusele rahu eest.

Ka prantsuse rahvas astus võitlusse agressiivse Põhja-Atlandi pakti vastu. Prantsusmaal sai kavatsetava Põhja-Atlandi bloki organiseerimine teatavaks 1948. aasta lõpul. Vastuseks sellele plaanile kordas Prantsuse Kommunistliku Partei peasekretär Maurice Thorez 1948. aasta novembris rahvuskogu tribüünilt kommunistliku partei poliitbüroo avaldust: „Prantsusmaa rahvas ei hakka mitte iialgi võitlema Nõukogude Liidu vastu."[1] Prantsuse töötajad protesteerisid streikidel ja miitingutel Prantsusmaa kiskumise vastu uue imperialistliku sõja ettevalmistustesse ja toetasid

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 171.

Nõukogude Liidu rahuarmastavat poliitikat, kes astub välja rahvusvaheliste konfliktide rahuliku lahendamise eest. Prantsuse töötajad teatasid oma kongressidel ja miitingutel üksmeelselt, et nad ei hakka Nõukogude Liidu vastu võitlema. Aktiivselt lülitusid võitlusse rahu eest ka prantsuse naised.[1] 1948. aastal avaldas Prantsuse Naiste Liit oma deklaratsiooni, mis kõikide prantsuse naiste tahet väljendades teatas, et prantsuse emad ei saada oma poegi sõtta Nõukogude Liidu vastu.

Oma kindlat rahupüüdu väljendas prantsuse rahvas ka 28. novembril 1948. aastal organiseeritud rahvuslikul rahupooldajate kongressil Pariisis, kuhu prantsuse rahvas saatis 12 tuhat delegaati, kes esindasid kogu Prantsusmaad.[2] See kongress pani aluse rahupooldajate ühinemisele Prantsusmaal, sõltumata nende poliitilistest ja usulis-

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 317.

[2] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 89.

test veendumustest. 1949. aasta jaanuaris hakati kogu Prantsusmaal loomä massilisi rahu eest võitlejate organisatsioone - Rahu ja Vabaduse eest Võitlejate organisatsioone. Prantsuse rahupooldajad astusid välja Prantsusmaa lülitamise vastu Ameerika Ühendriikide poolt ettevalmistatavasse Põhja-Atlandi blokki. Paljudes tehastes katkestasid töölised töö ja saatsid Prantsusmaa presidendile, ministritele ja parlamendisaadikutele kirju, milles nad nõudsid valitsuselt, et see keelduks Põhja-Atlandi paktile allakirjutamisest. Kuid Prantsuse valitsus ei arvestanud rahvahulkade protesti ja otsustas kinnitada Põhja--Atlandi pakti. Rahvuskogus, kus arutati Põhja-Atlandi pakti ratifitseerimise küsimust, paljastasid kommunistid - parlamendisaadikud selle pakti agressiivset iseloomu ja näitasid, et Põhja-Atlandi pakti eesmärgiks on sõja ettevalmistamine Nõukogude Liidu ja rahvademokraatiamaade vastu.

Organisatsiooni Rahu ja Vabaduse eest Võitlejad rahvuslik komitee, astudes välja Põhja-Atlandi pakti ratifitseerimise vastu, saatis Ameerika Ühendriikide presidendile Trumanile kirja, millele olid alla kirjutanud 1 miljon 2oo tuhat inimest, kes avaldasid protesti Prantsusmaa kiskumise vastu Põhja-Atlandi blokki ja sellega kaasneva uue imperialistliku sõja ettevalmistustesse.[1] Tuginedes 1944. aastal Nõukogude Liidu ja Prantsusmaa vahel sõlmitud vastastikuse abistamise kokkuleppele, teatasid nad oma kirjas, et nad eitavad oma valitsuse õigust kirjutada alla Põhja-Atlandi paktile, mis on vastuolus prantsuse rahva poolt enda peale võetud kohustustega, milledele prantsuse rahvas tahab ustavaks jääda. Sellest avaldusest ilmneb, et prantsuse rahvas tahtis kinni pidada 1944. aasta detsembris Nõukogude Liidu ja Prantsusmaa vahel sõlmitud kokkuleppest, mille alusel kumbki lepinguosaline oli ko-

---

1 Гутермут, Р. Кризис французского империализма..., стр. 297.

hustunud mitte astuma liitudesse, mis on suunatud teise lepinguosalise vastu. Kuid Prantsuse valitsus, hoolimata sellest, et tal tuli Põhja-Atlandi pakti ratifitseerides rikkuda Nõukogude Liidu ja Prantsusmaa vahel sõlmitud lepingut, ratifitseeris Põhja-Atlandi pakti.

Prantsuse Kommunistliku Partei peasekretär Maurice Thorez kirjutas Põhja-Atlandi pakti ratifitseerimise kohta, et see on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja karjuv rikkumine, sest ta kiirendab relvastumise võidujooksu ja kisub Prantsusmaa meeletusse poliitikasse, mis on vastuolus Prantsusmaa eluliste huvidega.[1] Thorez rõhutab, et prantsuse poliitikud, kes Atlandi paktile alla kirjutasid, ei taha arvestada kolme sõja kohutavate õppetundidega, mis kolme neljandiku sajandi jooksul laastasid Prantsusmaad, kusjuures iga kord vallutati Prantsusmaa ja rööviti

---

[1] Thorez, M. Rahva poeg, lk. 17o.

paljaks sakslaste, aga mitte venelaste poolt. Samas rõhutab Thorez, et Atlandi pakt taastab Saksamaa majandusliku ja sõjalise võimsuse ning sõjas Nõukogude Liidu vastu osutuksid prantslased selle tagajärjel Oradour - sur - - Glane'ist[x)] pärit olevate roimarite poolel olevaiks.

Prantsuse ja kogu maailma rahvad said aru, millise ohu ette Põhja-Atlandi pakti loomine seab inimkonna, ja vaatamata Prantsuse valitsuse poolt tehtud takistustele toimus 19. aprillil 1949. aastal Pariisis esimene ülemaailmne rahupooldajate kongress.[1] Kongressile, mis toimus kuulsa prantsuse teadlase ja rahu eest võitleja Frèdèric Joliot - Curie eesistumisel Pleyeli saalis, tulid kokku 7o rahvuse esindajad, kes astusid üles 6oo miljoni rahupooldaja nimel. Seoses kongressiga saabusid Prantsusmaa kõi-

---

x) Oradour - sur - Glane - külake Prantsusmaal, mis saksa okupantide poolt maatasa tehti ja mille elanikud hävitati.

1 Thorez, M. Rahva poeg, lk. 171.

gist vastupanuliikumise ajaloolistest keskustest Pariisi „rahukaravanid", milledega prantsuse rahvas demonstreeris sõjaõhutajaile oma rahutahet.

Pärast kongressi jätkas prantsuse rahvas võitlust rahu eest. Tema järjekindlusest selles võitluses annab tunnistust Pariisi töötajate poolt korraldatud protestidemonstratsioon, mis toimus Ameerika Ühendriikide kindralstaabi ülema Bradley saabumise vastu Pariisi augustis 1949. aastal.[1] Bradley saabus Pariisi koos Inglise feldmarssali Montgomery'ga läbirääkimistele Läänebloki esindajatega. Prantsuse valitsus keelas ära tööliste demonstratsiooni Bradley saabumise puhul ja ähvardas demonstratsioonist osavõtjaid 5-aastase vangla karistusega. Valitsus mobiliseeris demonstrantide vastu enam kui 15 tuhat politseinikku kuulipildujate ja soomusautodega, kuid vaata-

---

[1] Любимова, В. В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 319.

mata valitsuse poolt kasutusele võetud ettevaatusabinõudele, toimus Pariisi töötajate demonstratsioon. Nad tulid tänavatele sõjavastaste loosungite all: „Maha Atlandi pakt!" - „Me tahame rahu!" - „Sõitku Bradley New Yorki ning Montgomery Londonisse!" -„Elagu Nõukogude Liit!"

Rahu ja Vabaduse eest Võitlejate organisatsiooni esindajatel õnnestus kindral Bradley'le üle anda kiri, milles kriipsutati alla, et Pariisi elanikkond soovib ainult rahu, mida ta vaimustusega tervitas pärast liitlaste võitu hitlerliku Saksamaa üle.[1] Kirjas rõhutati, et Pariisi elanikkond ei pea praegu vajalikuks relvastuse saamist Ameerika Ühendriikidest, sest relvastumine teenib ainult purustuse eesmärke. Samuti ei taha ta saada mistahes ettekäändel kistud sõtta oma endiste vaenlaste poolel ühe oma endise liitlase - Nõukogude Liidu - vastu. Ustavana kõi-

---

[1] „Sõitku kindral Bradley New Yorki ning Montgomery Londonisse!" „Rahva Hääl", 9. VIII 1949.

gile oma sõprussidemeile, nõudis prantsuse rahvas oma kirjas, et talle antaks võimalus vabalt oma saatuse üle otsustada, ja „kui prantsuse poliitikategelased või sõjaväejuhid annavad teile lubadusi, tõotavad teile vägesid ning paluvad teilt relvi, siis peate te teadma, et me ei tunne end mingil määral seotuna nende lubadustega."[1]

Jätkates võitlust rahu eest, tähistas prantsuse rahvas 2. oktoobril 1949. aastal rahvusvahelist rahu eest võitlemise päeva.[2] Üldise Töökonföderatsiooni ja organisatsiooni - Rahu ja Vabaduse eest Võitlejad - initsiatiivil oli enne seda päeva läbi viidud rahu eest hääletmine, millest olid osa võtnud 9 miljonit inimest. 2. oktoobril toimunud demonstratsioonil kandsid rahupooldajad loosungeid: „Endised partisanid ei hakka võitlema Stalingradi kangelaste vastu!" - „Prantsuse emad ei anna oma poegi sõja jaoks Nõukogude Liidu vastu!" Prantsuse veri ei hakka dollarite eest voolama!"

---

1 „Sõitku kindral Bradley New Yorki ning Montgomery Londonisse!" „Rahva Hääl", 9. VIII 1949.

2 Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 93.

1949. aastal toimunud arvukad demonstratsioonid, miitingud ja rahukongressid näitasid, et juba tollal omandas rahupooldajate liikumine Prantsusmaal üldrahvaliku iseloomu, millest osa võtsid töölised, talupojad ja intelligents, vaatamata nende erinevatele poliitilistele vaadetele.

Võideldes uue sõja vallapäästmise poliitika vastu, võitles prantsuse rahvas samaaegselt sõja vastu Vietnamis, mille Prantsuse valitsus oli 1946. aastal eesotsas peaministri -- parempoolse sotsialisti Lèon Blumiga - valla päästnud. Sõda Vietnamis alustati pihutäie prantsuse monopolistide huvides, kes lootsid sellest sõjast endile suuri kasumeid saada, kuid sõda osutus Prantsusmaale äärmiselt kurnavaks. Juba 1951. aastaks läks sõda Vietnamis Prantsusmaale maksma 1500 miljardit franki ja enam kui 200 tuhande prantslase elu.[1] Prantsuse rahvas nimetas Vietnami vastu peetavat sõ-

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 320.

da „räpaseks sõjaks" ja astus otsustavalt välja selle sõja vastu. Ta nõudis sõja lõpetamist Vietnamis ja võrdõigusliku rahulepingu sõlmimist demokraatliku Vietnami vabariigiga. 8 miljonit prantslast andsid oma allkirjad nõudelehele, milles nad nõudsid lahtiütlemist Põhja--Atlandi paktist ja sõja lõpetamist Vietnamis.[1] Pariisis ja provintsis loodi komiteesid, mis nõudsid rahu sõlmimist Vietnamiga. Prantsuse naised käisid käitistes ja nõudsid, et töölised keelduksid töötamast sõja heaks. Emad, naised ja sõdurilesed organiseerisid suuri demonstratsioone ja nõudsid ekspeditsioonikorpuse tagasipöördumist Indo-Hiinast. 25. jaanuaril 1950. aastal toimus Pariisis talvevelodroomil miiting, millest osa võtsid 30 tuhat inimest, kes nõudsid sõja viivitamatut lõpetamist Vietnamis ja ekspeditsioonikorpuse tagasikutsumist Vietnamist.[2] Liikumine sõja vastu Vietnamis levis ka ekspeditsioonikorpuse sõdurite endi hulgas. Nii näiteks keeldusid 8. jaa-

---

[1] Гутермут, Р. Кризис французского империализма..., стр. 297.

[2] Трудящиеся Франции борются за мир. "За прочный мир, за народную демократию", 3 II 1950.

nuaril 1950. aastal Marseille' garnisoni Frejus'i laagris viibivad sõdurid Indo-Hiinasse minemast ja jooksid laiali. Kui enne seda juhtumit oli sõdurite saatmine Indo-Hiinasse toimunud päeval pärast pidulikku paraadi, siis sellest hetkest alates toimus sõdurite saatmine Prantsusmaalt Indo-Hiinasse öösiti ja salaja.

Võitlusse sõja vastu Indo-Hiinas astusid ka sõjatööstuste töölised, kes keeldusid sõja jaoks Vietnamis relvi tootmast. Kogu Prantsusmaad haaras solidaarsusliikumine töölistele, kes keeldusid relvi tootmast. Kõikide tööstusharude töölised ja teenistujad andsid streikijatele materiaalset toetust. Nii näiteks laekus prantsuse rahvalt relvi laadimast keeldunud sadamatöölistele 1. märtsiks 1950. aatal 3 miljonit franki.[1]

Valitsus püüdis sõjavastast liikumist summutada repressioonide abil.[2] Jaanuaris

---

[1] Покупаев, И. Против колониальной войны во Вьетнаме. "Новое время", 1950, №10. стр.11.

[2] Sealsamas lk. 11.

1950. aastal avaldas ministrite nõukogu otsuse, mille põhjal töölised, kes keeldusid relvi tootmast või laadimast, langesid kohtuliku jälitamise alla. Sama otsus andis ettevõtjatele õiguse vallandada viivitamatult neid töölisi, kes keelduvad relvi tootmast. 24. veebruaril 1950. aastal andis valitsus uue seadusprojekti arutamiseks rahvuskogusse, mis nägi ette vanglakaristuse rakendamist isikutele, kes provotseerivad relvade ja selliste tehniliste seadmete rikkumist, mis on määratud Prantsusmaa „rahvuslikuks kaitseks", seejuures mõeldi tehniliste seadmete all just relvi.

1950. aasta juunis alustasid Ameerika Ühendriigid agressivset sõda Korea Rahvademokraatliku Vabariigi vastu, ja haarates enda kätte Hiinale kuuluva Taivani saare, teostasid nad Hiina Rahvavabariigi vastu otsese agressiooniakti. Ameerika imperialistide poolt Koreas vallapäästetud sõda seadis rahvad uue maailmasõja ohu ette. Seoses sõjategevuse arendamisega Koreas nõudis Ameerika Ühendrii-

kide valitsus prantsuse imperialistidelt sõja edasist laiendamist Indo-Hiinas, sest Indo-Hiinasse suhtusid ameerika imperialistid kui strateegilisse tugialasse nende poolt plaanitsetavas sõjas Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vastu.[1]

Prantsuse imperialistlikud ringkonnad tulid Ameerika Ühendriikide valitsuse soovidele vastu ja laiendasid sõda Indo-Hiinas. Sõja toetamiseks rahvademokraatliku Korea vastu saatsid nad Ameerika valitsuse nõudel Koreasse ka prantsuse sõdureid. Prantsuse rahvas vastas sõja laiendamisele Indo-Hiinas ja agressioonile Koreas tugevneva rahuliikumisega. Prantsuse sadamatöölised keeldusid ameerika sõjamaterjalide väljalaadimisest. Marseille'i, Bordeaux', Nantes'i, La Rochelle'i, Cherbourg'i ja ka Põhja-Aafrika sadamalinnades seisid laevad sõjamoonaga mahalaadimatult.[2] Nendes sadamates loodi koordinatsioonikomiteesid eesmärgiga

---

[1] Kurov, A. Kes venitab sõda Indo-Hiinas? „Edasi", 27. III 1954. a.

[2] Трудящиеся Франции борются за мир. "За прочный мир, за народную демократию", 3 II 1950.

kooskõlastada erinevate kategooriate tööliste tegevus võitluseks sõja vastu.

Võitluseks tööliste vastu, kes astusid välja uue maailmasõja ohu vastu, viis valitsus 3. märtsil 1950. aastal parlamenti rea seaduseelnõusid, mida prantsuse rahvas hakkas „ülielajalikkudeks" nimetama.[1] Relvade tootmise nurjaajamist kõrvutati nendes seaduseelnõudes riigi reetmisega. Kommunistid astusid rahvuskogus välja „ülielajalikkude" seaduseelnõude kehtestamise vastu, millele vastuseks valitsus kutsus rahvuskogu saali žandarmid, kes peksid metsikult kommuniste. Kaks kommunisti said seejuures raskesti haavata. Prantsuse töölised vastasid valitsuse repressioonidele streigiliikumisega. 8. märtsil, siis kui toimus „ülielajalikkude" seaduste kinnitamine ja kallaletung kommunistidele rahvuskogus, streikis Prantsusmaal 800 tuhat töölist.[2]

Tööliste vastu, kes takistasid relvade vedamist raudteel, võttis valitsus kasutusele

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 96.

[2] Sealsamas lk. 96.

arhailise seaduse 1825. aastast, mida omal ajal oli kasutatud võitluseks mereröövlite vastu. Samuti võttis valitsus kasutusele hitlerliku okupatsiooniaegse 1943. aastal väljaantud dekreedi surmanuhtluse kehtestamise kohta nendele isikutele, kes „takistavad liiklemist teedel".[1]

Kuid karmid jälitamised ei suutnud pidurdada rahu eest võitlejaid. Märtsi keskel 195o. aastal võttis streikidest osa enam kui 1 miljon inimest. Kogu maailmas sai tuntuks 2o-aastane prantslanna Raymonde Dienne, kes, tahtes peatada tankieŝeloni saatmist Vietnami, viskus eŝeloni vedava rongi ette. Valitsus mõistis teda selle eest vanglasse, kuid rahvahulkade survel oli valitsus sunnitud Raymonde Dienne'i vabastama.

Prantsuse rahvas astus välja ka oma teise rahvuskangelase - Henry Martin'i vabastamise eest, kes oli sõjatribunali poolt mõistetud kinnipidamisele vanglas selle eest, et ta paljastas prantsuse kolonisaatorite tegevust Viet-

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 96.

namis.[1] Tema vabastamise eest toimusid kogu Prantsusmaal miitingud, koosolekud ja demonstratsioonid.

Aprilli keskel 195o. aastal hakkasid ameerika sõjaõhutajad Prantsusmaale vedama suuremal hulgal ameerika relvastust.[2] Prantsuse reaktsiooniline ajakirjandus ja raadio alustasid sellega seoses kärarikast kampaaniat, millega nad püüdsid näidata oma truualamlikkust Washingtoni peremeestele; teiselt poolt tahtis Prantsuse valitsus sellega rahvast selles veenda, et võitlus sõjamaterjalide vedamise vastu on tähtsusetu. Kuid valitsus eksis. Prantsuse rahvas astus välja ameerika relvade sisseveo vastu Prantsusmaale. Sadamatöölised keeldusid saabunud relvastust maha laadimast. Nii näiteks seisid laevad ameerika relvastusega pikemat aega Cherbourg'i sadamas ja ainult suure vaevaga õnnestus valitsusel leida streigimurdjaid, kes

---

[1] Минеев, П. Молодёжь в борьбе за мир. Москва, 1953, стр. 95-96.

[2] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 99.

siis 2500 sõduri kaitse all laadisid need laevad tühjaks.

Olukord Prantsusmaal muutus järjest pingelisemaks. Aprillis 1950. aastal avas politsei tule streikijate demonstratsiooni pihta Brestis, mille tagajärjel sai surma üks töötaline - Edouard Mase.[1] Vastuseks sellele valitsuse poolt teostatud mõrvale puhkes Brestis üldstreik, mis haaras kogu linna. Prantsuse Kommunistlik Partei trükkis seoses selle sündmusega teadaande, milles ta kutsus prantsuse töölisi üles oma ridu koondama ja nõudma demokraatliku valitsuse kujundamist Prantsusmaal. Mase matustest võtsid osa enam kui 30 tuhat inimest. Need matused kujunesid üldrahvalikuks demonstratsiooniks valitsuse poolt kasutuselevõetud repressioonide vastu. Matuste tunnil katkestasid töölised kogu Prantsusmaal töö.

Selline töötajate üksmeelne ja võimas demonstratsioon Mase matuste puhul kutsus

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 302.

reaktsioonilaagris esile nõutuse. Reaktsiooniline ajakirjandus kritiseeris demagoogiliselt valitsust ja tegi talle etteheiteid tema „ettevaatamatu tegutsemise" pärast, kuid valitsus ei loobunud oma „ettevaatamatust tegevusest" -- politseilikkudest repressioonidest. Reaktsioon muutus aina jultunumaks. Teostati kallaletunge kommunistliku partei ja teiste progressiivsete organisatsioonide hoonetele, tihenesid tööliskласsi juhtide mõrvamised nurga tagant.[1] Ameerika imperialistide nõudel kõrvaldati aktiivse võitluse pärast rahu eest oma ametkohalt aatomienergia alal tuntud prantsuse teadlane Frèdèric Joliot - Curie.

Valitsuse repressioonid ja terroristlikud aktid tugevdasid veelgi prantsuse rahva otsustavust võidelda sõjaõhutajate vastu.

1950. aasta märtsis oli Stokholmis toimunud Rahupooldajate Ülemaailmse Kongressi Alalise Komitee istungjärk, kus oli vastu võetud üleskutse aatomirelva keelamise ja selle va-

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 101.

litsuse sõjaroimariks kuulutamise kohta, kes esimesena aatomirelva kasutab. Maurice Thorez, esinedes 1950. aasta aprillis Prantsuse Kommunistliku Partei XII kongressil, kutsus ka prantsuse rahvast üles ühinema Stokholmi ülekutsega.[1] Ühtlasi nõudis Thorez sõja lõpetamist Vietnamis, sõjaliste väljaminekute piiramist ja rahupakti sõlmimist NSV Liidu, Hiina Rahvavabariigi, Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa vahel.

Kogu Prantsusmaal algas allkirjade kogumine Stokholmi üleskutsele.[2] Allkirjade kogujad käisid mööda Prantsusmaad, nad külastasid käitisi ja kodusid, kus nad selgitasid elanikkudele Prantsuse valitsuse rahvavaenulikku poliitikat ja paljastasid ameerika imperialistide agressiivseid plaane. Seoses allkirjade kogumisega Stokholmi üleskutsele toimusid kogu Prantsusmaal rahupooldajate kongressid ja 1950. aasta suvel organiseeris Prantsuse Noor-

---

[1] Торез, М. Борьба за национальную независимость Франции и за мир. Из доклада на XII с'езде Французской Коммунистической Партии. "За прочной мир, за народную демократию", 7 IУ 1950.

[2] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 334.

soo Demokraatlike Organisatsioonide Komitee sellega seoses rahuteatejooksu, millest osavõtjad kogusid Stokholmi üleskutsele allkirju.

Prantsuse rahvas, astudes välja rahu eest kogu maailmas, andis Stokholmi üleskutsele 15 miljonit allkirja.[1] Ta kirjutas alla ka Ülemaailmse Rahunõukogu üleskutsele rahupakti sõlmimise kohta viie suurriigi vahel.

Kuid samal ajal kui prantsuse rahvas tegi kõik selleks, et kindlustada rahu kogu maailmas, jätkasid prantsuse ja ameerika imperialistid oma sõjalisi ettevalmistusi.

1950. aastast alates hakkasid ameerika imperialistid looma endile rohkearvulisi sõjalisi baase, millega seoses suurendati ameerika sõdurite hulka ka Prantsusmaal. Prantsuse rahvas, võideldes rahu eest kogu maailmas, astus välja Prantsusmaa okupeerimise vastu ameerika sõjaõhutajate poolt. Prantsuse elanike delegat-

---

[1] Гутермут, Р. Кризис французского империализма..., стр. 298.

sioonid külastasid välitsuse liikmeid ja avaldasid neile protesti Prantsusmaa okupeerimise vastu ameerika sõjavägede poolt.[1] Ameerika okupantide vastu astusid välja ka talupojad, kes hävitasid tähiseid, millega ära märgiti ameerika sõjaväebaaside jaoks sundvõõrandamisele kuuluvad maa-alad, ja jätkasid oma maade harimist. Ameerika okupandid muutsid Prantsuse sadamalinnad oma sõjalaagriteks, kuid nende linnade elanikud astusid välja ameerika okupantide vastu. Nii näiteks loobusid ameerika okupantide heaks töötamast Cherbourg'i sadamatöölised ja 1250-st sadamatöölisest jäi kohale ainult 340 töölist, sest suurem osa nendest pidas õigemaks loobuda tööst ameerika okupantide kasuks. Ameerika okupandid haarasid endi kätte parimad ühendusteed Prantsusmaal, et siis neid kasutades kindlustada endale parem ühendus Lääne-Saksamaaga ja või-

---

[1] Луи, Р. Французской народ выступает против американской окупации. "За прочный мир, за народную демократию", 25 У 1951.

malikult kiiresti taastada Lääne-Saksamaa majanduslik ja sõjaline võimsus.

Prantsusmaa rahvas näitas prantsuse ja ameerika imperialistidele oma mehise võitlusega võimatust kasutada prantsuse rahvast ja Prantsusmaa territooriumi sõjas sotsialismimaade vastu. Veel enam, prantsuse rahvas mõistes, et Lääne-Saksamaa taasrelvastamine toob endaga kaasa uue maailmasõja ohu, astus välja ka Lääne-Saksamaa sõjalise taastamise vastu. Kogu Prantsusmaad haaras protestiliikumine Lääne--Saksamaa remilitariseerimise vastu.

PRANTSUSE RAHVAS VÕITLUSES LÄÄNE-SAKSAMAA TAASRELVASTAMISE VASTU.

Hoolimata prantsuse rahva poolt sõjaõhutajatele osutatud ägedast vastupanust, jätkasid prantsuse ja ameerika imperialistid oma agressiivset poliitikat. Uue maailmasõja ettevalmistamise plaanides näevad ameerika imperialistid ette Lääne-Saksamaa relvastamist ja tema muutmist L-Euroopa arsenaliks. Selle ülesande täitmisele pidi kaasa aitama ja tema teostamist kindlustama ameerika imperialistide kä-

silase prantsuse välisministri Robert Schumani poolt 9. mail 1950. aastal esitatud Euroopa söe- ja teraseühenduse projekti elluviimine.[1] See projekt nägi ette rahvusvahelise monopoli loomist, mis pidi haarama kõikide marŝaliseeritud maade mustmetallurgia, kivisöe- ja raudteealase tööstuse. Selline ühendus loodigi ja temast võtavad osa Lääne-Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Holland ja Luksemburg. Kokkulepe Euroopa söe- ja teraseühenduse loomise kohta kirjutati nende riikide vahel alla 18. aprillil 1951. aastal ja 1952. aasta jooksul ratifitseeriti see kokkulepe ülalmainitud riikide parlamentide poolt, misjärel ta otsekohe ellu astus.

Schumani plaani elluviimisega rajati majanduslik baas Lääne-Saksamaa sõjatööstuse taastamiseks.[2] Prantsuse rasketööstus, rahvusliku majanduse alus, anti Schumani plaani

---

[1] Угроза плана Шумана. Москва, 1954, стр. 5-6.

[2] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции...; стр. 101-102.

alusel „ülerahvaliku organi" korraldusse, milles juhtiv osa kuulub Lääne-Euroopa monopolidele ja Ruhri magnaatidele, kes omakorda alluvad ameerika imperialistidele.

Prantsuse rahvas astus välja oma rahvusliku rasketööstuse iseseisvuse eest ja seoses sellega ka Lääne-Saksamaa sõjalise võimsuse taastamise vastu. 19. juunil 195o. aastal avaldasid Üldise Töökonföderatsiooni ja saksa ametiühingu-organisatsiooni esindajad ühise deklaratsiooni koostöö kohta saksa ja prantsuse tööliste vahel võitluses Schumani plaani vastu.[1] Sama aasta augustis sõlmisid saksa ja prantsuse metallitöölised võitlusliidu Schumani plaani vastu ja 15. novembril 195o. aastal viidi läbi rahvusvahelise võitluse päev Schumani plaani vastu. Sellel päeval demonstreerisid Lääne-Euroopa maade, sealhulgas ka prantsuse töölised oma tahet võidelda ameerika imperialistide poolt sepitsetud sõjaplaanide vastu.

---

[1] Мельников, Д. План Шумана - план подготовки войны. "Новое время", 1951, № 15, стр. 7-8.

Prantsuse valitsuse osavõtt uue maailmasõja ettevalmistustest tingis vajaduse kinnitada suur sõjaeelarve ja vastu võtta otsused Lääne-Saksamaa relvastamise kohta. Tahtes neid ülesandeid võimalikult kiiresti täita, plaanitsesid prantsuse ja ameerika imperialistid kommunistide eemaldamist Prantsuse parlamendist. Selle ülesande kergendamiseks võttis Prantsuse valitsus 1951. aastal vastu uue reaktsioonilise valimisseaduse, kuid selle abil ei õnnestunud kommuniste parlamendist eemaldada.[1] Ei õnnestunud selletõttu, et kommunistide poolt esitatud valimiseelne programm leidis elavat vastukaja prantsuse rahva hulgas. Kommunistid nõudsid selles rahupakti sõlmimist viie suurriigi vahel ja kõikide Prantsusmaa sõltumatust ähvardavate lepingute tühistamist, Lääne-Saksamaa relvastamise peatamist, rahu sõlmimist Vietnamiga ja prant-

---

[1] Linetski, V. Reaktsiooniline „reform" Prantsusmaal. Rahvusvaheline ringvaade. „Rahva Hääl", 15. IV 1951.

suse sõdurite tagasitoomist nii Vietnamist kui ka Koreast, sõjaliste kulutuste ja maksude vähendamist ning sõbralike suhete loomist Nõukogude Liiduga. Prantsuse rahvas andis rahvuskogu valimistel juunis 1951. aastal kommunistide poolt enam kui 5 miljonit häält ja kommunistid said selle tulemusel rahvuskogus kõige rohkem mandaate - 96 mandaati.[1] Seega näitasid valimiste tulemused veel kord, et kommunistlik partei on kõige suurem ja mõjurikkam partei Prantsusmaal ning just selletõttu ei õnnestunud reaktsionääridel uue valimisseaduse abil kommuniste eemaldada parlamendist.

Prantsuse rahvas, kellest suur enamus oli oma hääled kommunistide poolt andnud, astus otsustavalt välja valitsuse plaanide vastu lülitada Prantsusmaa relvastatud jõud „Euroopa armee" koosseisu, mille loomist kavandati juba 1950. aastal. Ameerika imperialistide ülesandel oli Prantsuse peaminister Plevain 24. oktoobril 1950.aastal esitanud Prantsuse rahvuskogule nn. „Euroopa kaitseühenduse" projekti, mille lipu all pidi

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. 114.

loodama „Euroopa armee".[1] Selle projekti baasil sõlmitigi 1952. aasta mais Pariisi ja Bonni lepingud. Pariisi lepingu põhjal nähti ette „Euroopa kaitseühenduse" loomist 5o aastaks ja selle raamides Prantsusmaa, Itaalia, Belgia, Hollandi, Luksemburgi ja Lääne-Saksamaa relvastatud jõudude moodustamist „Euroopa armee". Pariisi lepingu ratifitseerimine oleks seega rajanud aluse Lääne-Saksamaa armee taastamiseks seaduslikul alusel. Ameerika Ühendriikide, Inglismaa, Prantsusmaa ja Lääne-Saksamaa vahele sõlmitud Bonni leping just nagu täiendas eelmist lepingut ja selle ratifitseerimine pidi endaga kaasa tooma Lääne-Saksamaa muutmise Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa sõjavägede poolt 5o aastaks poolokupeeritud riigiks.

Plaanid „Euroopa armee" loomiseks tähendasid uue sõja ettevalmistuste tugevdamist. Eriti suurt ohtu kujutasid nad Prantsusmaale, kuna viiest suurriigist pidi ainult Prantsusmaa kaotama võimaluse omada oma rahvuslikku armeed, sest ainukesena nendest suurriikidest

---

[1] Краснопольский, В. Что такое план Плевена? "Новое время", 1951, № 38, стр. 28.

pidid tema relvastatud jõud „Euroopa armee" koosseisu minema, kusjuures valitsev seisund pidi selles armees kuuluma Lääne-Saksamaa relvastatud jõududele. Kujundatavat armeed ennast kavatseti aga Nõukogude Liidu ja rahvademokraatlike maade vastu suunata, kusjuures tema ülesandeks seati Euroopa kaitsemine „kommunismi ohu" eest.

Kõikide maade, eriti aga nende maade töötajad, kellede relvastatud jõud pidid „Euroopa armee" koosseisu minema mõistsid, millist suurt ohtu kujutab enesest Pariisi ja Bonni kokkulepete ratifitseerimine rahvusvahelisele julgeolekule ning selletõttu astusid nad välja Pariisi ja Bonni kokkulepete ratifitseerimise vastu. Eriti aktiivselt astusid välja prantsuse töötajad, sest militaristliku armee taastamine Lääne-Saksamaal tähendas Prantsusmaale otsest ohtu, kuid ühtlasi tähendas see ka uue maailmasõja ohu suurenemist. Parlamendisaadikud - kommunistid eesotsas kommunistliku par-

tei sekretäri Jacques Duclos'ga paljastasid „Euroopa armee" loomise plaane.[1] Kommunistid esitasid rahvuskogule resolutsiooniprojekti, milles nad nõudsid prantsuse rahva nimel parlamendisaadikutelt vastupanu osutamist Lääne-Saksamaa relvastamise legaliseerimisele „Euroopa armee" loomise katte all.

Kommunistidega koos astusid Lääne-Saksamaa remilitariseerimise vastu välja ka parteitud töötajad. Kogu Prantsusmaal puhkesid streigid, mis haarasid sadu tuhandeid töölisi, kes protesteerisid Lääne-Saksamaa remilitariseerimise vastu. Võitlusse Lääne-Saksamaa relvastamise vastu astusid mitmesugused elanikkonna kihid. Juba 1952. aasta algul võeti rahupooldajate kongressidel vastu protesti-resolutsioone Lääne-Saksamaa relvastamise vastu ja nõuti Nõukogude Liidu ettepanekute toetamist rahulepingu sõlmimise kohta Lääne--Saksamaaga. 9 miljonit prantslast andsid oma

---

[1] Любимова, В.В. Экономика Франции и положение трудящихся масс..., стр. 323-324.

allkirjad bülletäänile, millel seisis tekst: „Ma olen Saksamaa taasrelvastamise vastu."

Seoses Pariisi ja Bonni kokkulepetele allakirjutamisega Prantsuse valitsuse poolt mais 1952. aastal kaasnes sellega rida valitsuse poolt korraldatud provokatsioonilisi väljaastumisi kommunistide vastu.[1] Nii näiteks areteeriti 1952. aasta mais kommunistliku partei häälekandja „Humanitè" peatoimetaja Andrè Stil ja kommunistliku partei sekretär Jacques Duclos. Samaaegselt teostati läbiotsimisi Üldise Töökonföderatsiooni ruumides ja areteeriti selle tegelasi.

Selleks, et valmistada ette „Euroopa armee" loomist, saabus 27. mail 1952. aastal Pariisi ameerika kindral - bakterioloogilise sõja kindral - Ridgeway, kelle viibimise vastu Prantsusmaal astus välja kogu prantsuse rahvas.[2] Valitsus värbas demonstrantide peatamiseks 2o tuhat politseinikku, kuid ka need ei suutnud ära hoida demonstratsiooni ja 28.

---

[1] Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции..., стр. I2I.

[2] Мощный протест французского народа не задушить! "За прочный мир, за народную демократию", 30 V I952.

mail toimus Pariisi tänavatel demonstratsioon, mis kestis kaks tundi. Demonstrandid nõudsid Ridgeway lahkumist Prantsusmaalt. Politsei võttis demonstrantide vastu kasutusele relvad, mille tagajärjel tapeti üks inimene. Ka teistes Prantsusmaa linnades viidi läbi võimsaid demonstratsioone Ridgeway viibimise vastu Prantsusmaal.

Üheaegselt protestidemonstratsioonide läbiviimisega kindral Ridgeway viibimise vastu Prantsusmaal astus prantsuse rahvas välja Jacques Duclos', André Stil'i ja kõikide nende isikute vabastamise eest, kes olid areteeritud kindral Ridgeway vastu korraldatud protestidemonstratsiooni ajal.[1] Pariisis ja Pariisi eeslinnades võttis streigiliikumine sel puhul suure ulatuse. Täielikult katkestasid töö Renault' autotehaste töölised. Nad riputasid tehaste seintele loosungid: „Ridgeway ja Pinay uksest välja!" - „Vabastage Jacques

---

[1] Streigid Prantsusmaal. Prantsuse töötajad annavad reaktsioonile vastulöögi. „Rahva Hääl", 6. VI 1952.

Duclos!" - „Fašism ei lähe läbi!" Kõik Pariisi tehase „Farman" töölised katkestasid töö. Streikisid Pariisi eeslinnade: Mèlini, Puteux, Saint-Denis, Argenteuil, Saint-Oueni töölised. Tahtes streigiliikumist juhtideta jätta, areteeris politsei 66 Üldise Töökonföderatsiooni aktivisti, kuid vaatamata sellele ja kõikidele teistele valitsuse poolt tarvitusele võetud surveabinõudele streigiliikumine laienes ja hõlmas peale tööliste ka teenistujaid ja õpilasi Pariisis, selle eeslinnades ja reas teistes linnades Prantsusmaal. Meeleavaldused kindral Ridgeway viibimise vastu Prantsusmaal ja võitlus nende isikute vabastamise eest, kes olid areteeritud seoses Ridgeway saabumise vastu organiseeritud demonstratsiooniga, väljendas ühtlasi prantsuse rahva pahameelt Lääne-Saksamaa taasrelvastumise vastu. Nii näemegi, et hädaohu vastu, mida endast kujutas Pariisi ja Bonni kokkulepete ratifitseerimine, ühinesid Prantsusmaal erineva parteilise kuuluvusega inimesed.[1] Nende vastu astusid välja kommu-

---

[1] Жуков, Н.Г. Милитаризация Западной Германии - угроза миру и безопасности народов. Москва, 1954, стр. 122.

nendega ühines

nistid ja kogu prantsuse rahvas. „Euroopa armee" loomise küsimuses toimus lõhenemine isegi kodanlikkudes parteides, kes varem olid tingimusteta toetanud valitsuse poliitikat. Lahkhelid tekkisid sellistes kodanlikkudes parteides nagu MRP-s ja radikaalide parteis. Tuntud poliitikategelased - radikaalid Herriot ja Daladier - astusid välja saksa militarismi taastamise vastu. „Euroopa armee" loomise vastu astus välja ka kindral de Gaulle. Lääne-Saksamaa relvastamise vastu astusid samuti välja paljud sotsialistid, sealhulgas ka 59 sotsialisti - parlamendisaadikut.

Rahvahulkade kasvava vastupanu tõttu sõjahutajate poliitikale ja vaatamata ameerika imperialistide poolt avaldatud survele ning ähvardustele ei õnnestunud Prantsuse valitsusel ratifitseerida „Euroopa armee" loomist ettenägevaid lepinguid ja 1954. aasta augustis oli Prantsuse parlament sunnitud rahvahulkade survel tagasi lükkama „Euroopa kaitseühenduse" projekti.[1]

---

[1] Борисов, Ю.В. Уроки истории Франции..., стр. 75.

Kuigi „Euroopa kaitseühenduse" projekti ei õnnestunud läbi viia, ei loobunud reaktsionäärid Lääne-Saksamaa remilitariseerimise plaanidest ja juba 23. oktoobril 1954. aastal kirjutati alla uutele kokkulepetele - Londoni ja Pariisi kokkulepetele, mille alusel nähti ette Lääne-Euroopa sõjalise liidu loomist, mille koosseisu arvati Prantsusmaa, Inglismaa, Itaalia, Belgia, Hollandi, Luksemburgi ja Lääne--Saksamaa relvastatud jõud. Seega ei erinenud uus liit põhiliselt tagasilükatud „Euroopa kaitseühenduse" projektist, sest mõlemad kokkulepped püüdsid teed rajada saksa militarismi taastamisele, ja siis juba remilitariseeritud Lääne-Saksamaa lülitumisele läänеriikide agressiivsetesse sõjalistesse rühmitustesse.

Prantsuse valitsus, Mendes-France'i valitsus, kiirustas Pariisi kokkulepete ratifitseerimisega, sest ta kartis, et Pariisi kokkuleppeid võib vastasel korral tabada „Euroopa kaitseühendusele" osaks saanud saatus. Men-

des-France'i kartus oligi põhjendatud, sest vähema kui kuu aja möödumisel Pariisi kokkulepetele allakirjutamisest haaras Prantsusmaad võimas protestiliikumine Pariisi ja Londoni kokkulepete ratifitsseerimise vastu.[1] Taas astus Lääne-Saksamaa relvastumise vastu üksmeelselt välja kogu Prantsusmaa, erinevate poliitiliste vaadete ja erineva sotsiaalse seisundiga inimesed. Oktoobri lõpul 1954. aastal kutsus Prantsusmaa Rahvusliku Rahunõukogu Büroo kõiki prantsuse kodanikke üles alla kirjutama parlamendi saadikutele saadetavale läkitusele. Selles läkituses kutsuti parlamendi deputaate üles keelduma Pariisi ja Londoni kokkulepete ratifitseerimisest ja nõuti valitsuselt viivitamatut nõustumist läbirääkimiste korraldamisega nelja suurriigi vahel, et siis läbirääkimiste teel rahulikult reguleerida saksa probleem.[2]

31. oktoobril viis prantsuse rahvas

---

[1] Патриотические силы Франции против возрождения вермахта. "Новое время" 1954, № 47, стр. 9.

[2] Борисов, Ю.В. Уроки истории Франции..., стр. 83.

läbi rahvusliku rahu eest võitlemise ja saksa militarismi taastamise-vastase võitluse päeva.[1] Selle päeva eeskujul toimusid novembris - detsembris paljudes prantsuse külades ja linnades protestipäevad, mille kestel esinesid Lääne--Saksamaa remilitariseerimise vastu suunatud kõnedega erinevate poliitiliste parteide esindajad. Toimus ka allkirjade kogumine Rahvusliku Rahunõukogu läkitusele. Sellele andsid paljud prantslased oma allkirjad. Nii näiteks kirjutasid Bordeaux's läkitusele alla lo tuhat inimest, Lyonis 25 tuhat ja Toulous's enam kui 5 tuhat inimest.[2] Kahe nädala jooksul kirjutas läkitusele alla enam kui 1 miljon prantslast, nende hulgas töölisi, talupoegi, käsitöölisi ja väikekaupmehi, teaduse, kunsti ja kultuuri esindajaid. Protestiliikumine üha laienes. 11. novembril toimusid Prantsusmaal tuhanded väljaastumised Lääne--Saksamaa taasrelvastamise vastu. Sellel päe-

---

[1] Загладин, В. Судьба Франции в руках её народа. "Новое время", 1955, № 1, стр. 17.

[2] Борисов, Ю.В. Уроки истории Франции..., стр. 83-84.

val kogunesid inimesed Teise Maailmasõja ajal langenute mälestussammaste juurde ja nõudsid saksa küsimuse demokraatlikku lahendamist ning 1954. aasta jaanuaris - veebruaris toimunud nelja suurriigi välisministrite Berliini nõupidamisel Nõukogude Liidu poolt esitatud kollektiivse julgeoleku süsteemi organiseerimist, mis oleks loonud soodsad tingimused üheaegseks ja kontrollitavaks relvitustamiseks. Kommunistid ja sotsialistid organiseerisid üheskoos koosolekuid ja miitinguid ning kirjutasid alla petitsioonidele Lääne-Saksamaa relvastamise vastu. Kogu Prantsusmaal toimus allkirjade kogumine agressiivse armee loomise vastu Lääne-Saksamaal. Vähem kui kahe kuu jooksul koguti 67-es departemangus 5 miljonit allkirja.[1] 5. detsembril 1954. aastal toimusid kuueteistkümnes Prantsusmaa suuremas linnas massilised manifestatsioonid ja seitsmeteistkümnes departemangus kokkutulekud Pariisi kokkulepete vastu.[2] Vaidluste

---

[1] Mand, A. Rahu jõud on võitmatud. „Rahva Hääl", 16. IV 1955.

[2] Борисов, Ю.В. Уроки истории Франции..., стр. 86-87.

ajal Pariisi kokkulepete ratifitseerimise üle Prantsuse rahvuskogus saabusid rahvuskogusse telegrammid ja kirjad, milles prantsuse rahvas nõudis rahvuskogult loobumist Pariisi kokkulepete ratifitseerimisest tulenevast saksa militarismi taastamisest. Kogu Prantsusmaalt saabusid delegatsioonid, kes esindasid erinevaid rahvakihte. 8 päeva kestnud vaidluste ajal saabus Pariisi enam kui 6 tuhat delegaati, kes nõudsid rahvuskogu saadikutelt Pariisi kokkulepete vastu hääletamist. 8 päeva jooksul kogusid rahupooldajad enam kui miljon allkirja ja 28. detsembril, päeval, kui rahvuskogus toimus hääletamine, toimus Pariisi talvevelodroomil rahvarohke protestimärgina Lääne-Saksamaa militariseerimise vastu. Kasvava protestiliikumise tõttu oli rahvuskogu sunnitud 28. detsembril hääletama Pariisi kokkulepete ratifitseerimise vastu. Kuid reaktsionäärid ei leppinud sellega. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa reaktsioonilised ringkonnad tugevdasid survet Prantsusmaa rahvuskogule ja 30. detsembril, mitmesuguste te-

hingute tulemusena, õnnestus valitsuse juhil Mendes-France'il saavutada Pariisi kokkulepete ratifitseerimine rahvuskogus.

Pärast Pariisi kokkulepete ratifitseerimist rahvuskogus rahvaliikumine saksa militarismi taastamise vastu ei nõrgenenud, vaid koguni laienes ja tugevnes. Prantsuse Kommunistliku Partei Poliitbüroo kutsus prantsuse rahvast üles ühinema ja mobiliseerima kõik oma jõud võitluseks saksa militarismi taastamise vastu.[1] Ta kutsus prantslasi üles Vabariigi Nõukogu liikmete poole pöörduma ja kõiki võimalusi selleks ära kasutama, et isoleerida Vabariigi Nõukogus Pariisi kokkulepete ratifitseerimise pooldajad ja sellega ühtlasi läbikukutada Pariisi ja Londoni kokkulepped, sest „... sellega te takistate saksa revanšiste astumast Atlan-

---

[1] Prantsuse Kommunistliku Partei Poliitbüroo avaldus. „Rahva Hääl", 4.I 1955.

di koalitsiooni, takistate seda koalitsiooni valla päästmast aatomisõda." Prantsuse rahva poole pöördus oma manifetsiga ka rahvuslik rahunõukogu 3. jaanuaril 1955. aastal, milles ta kutsus prantsuse rahvast üles vastuseisu osutama Pariisi kokkulepete ratifitseerimisele vabariigi nõukogus.[1]

Prantsuse rahvas järgnes neile üleskutsetele. Ta nõudis vabariigi nõukogult otsustavalt Pariisi kokkulepete tagasilükkamist. Üle kogu Prantsusmaa toimusid Lääne-Saksamaa taasrelvastamise vastu suunatud protestikoosolekud ja -miitingud, miitingud ja koosolekud aatomirelva keelamise ja relvastumise võidujooksu lõpetamise eest. Vabariigi nõukogusse saabusid kirjad, milles prantsuse rahvas nõudis Pariisi kokkulepete tagasilükkamist. Kokkulepete arutamise päevadel saabusid Pariisi, Luxemburgi lossi juurde, kus toimusid vabariigi nõukogu istungid, tuhanded rahukaitsjate delegat-

---

[1] Борисов, Ю.В. Уроки истории Франции..., стр. 88.

sioonid, kes teatasid avalikult, et ühelgi parlamendil ei ole võimu otsustada rahva saatust tema tahte vastaselt.[1] Tuhanded pariislased kogunesid 23. märtsil 1955. aastal, siiskui algasid vaidlused vabariigi nõukogus, talvevelodroomi hoonesse ja kuulutasid seal oma kindlat otsust mitte lubada saksa militarismi taastamist.[2]

Pariisi kokkulepete arutamine toimus Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevate ringkondade poolt avaldatava tugevneva surve olukorras. Juhul kui vabariigi nõukogu ei ratifitseeri Pariisi kokkuleppeid, ähvardati Prantsusmaad „rahvusvahelise isolatsiooniga" ja sõjalise liidu loomisega Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Saksa Föderaalvabariigi vahel. Prantsuse rahandus- ja tööstusringkondade esindajatele anti aga samaaegselt lubadusi pärast Pariisi kokkulepete ratifitseerimist suurendada neilt tellimusi relvastusele.

---

[1] Mänd, A. Rahu jõud on võitmatud. „Rahva Hääl", 16. IV 1955.

[2] Борисов, Ю.В. Уроки истории Франции..., стр. 90.

Sellises väljastpoolt tuleva surve olukorras ratifitseeris vabariigi nõukogu Pariisi kokkulepped 27. märtsil 1955. aastal ja 1955. aasta mais võeti Lääne-Saksamaa ametlikult vastu Põhja-Atlandi blokki.[1]

Pariisi kokkulepete ratifitseerimine tähendab eelkõige suurt ohtu Prantsusmaale endale, sest Lääne-Saksamaa revanšistid lülitavad oma relvastatud jõud Pariisi kokkulepete alusel Lääne-Euroopa armee koosseisu, kus nendele kuulub ookeanitaguste peremeeste eriline soosing. Ühtlasi kujutab Pariisi ja Londoni kokkulepete ratifitseerimine endast Prantsusmaa rahvuslike huvide reetmist prantsuse suurkodanluse poolt ja Prantsusmaa allutamist Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa poolt neile avaldatud survele. Lääne-Saksamaa avalik relvastamine, mis järgnes kohe pärast Pariisi kokkulepete ratifitseerimist, suurendab uue maailmasõja ohtu, sest need kokkulepped jätavad Saksamaa edasi lõhestatud olukorda ja annavad Lääne-Saksamaa

---

[1] Борисов, Ю.В. Уроки истории Франции.., стр. 91.

militaristide käsutusse moodsaima relvastuse, sealhulgas ka aatomirelva.

Londoni ja Pariisi kokkulepetele alla kirjutades hävitas Prantsuse valitsus Prantsusmaa julgeoleku ja sõltumatuse parima tagatise - Prantsusmaa ja Nõukogude Liidu vahel 1944. aasta 10. detsembri sõlmitud vastastikuse abistamise lepingu, mille järgi Nõukogude Liit ja Prantsusmaa kohustusid pärast Teise Maailmasõja lõppemist astuma kõiki vajalikke samme selleks, et üheskoos kõrvaldada igasugune uus Saksamaa poolt lähtuv agressioonioht.[1] Samas olid lepinguosalised kohustunud mitte osa võtma liitudest või koalitsioonidest, mis on suunatud ühe lepinguosalise vastu. Pariisi kokkuleppeid ratifitseerides ei täitnud Prantsuse valitsus lepingus enda peale võetud kohustusi ja selletõttu tühistas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium oma seadlu-

---

[1] NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus Prantsuse-Nõukogude 1944. aasta 10. detsembri lepingu annulleerimisest. „Rahva Hääl" 8. V 1955.

sega 1955. aasta 7. maist Prantsusmaa ja Nõukogude Liidu vahel sõlmitud vastastikuse abistamise lepingu kui kehtivuse kaotanu.

Pariisi kokkulepete ratifitseerimine nõrgendas Prantsusmaa positsioone Lääne-Euroopas ja tugevdas Lääne-Saksamaa osatähtsust. Oma sammu õigustamiseks prantsuse rahva silmis, kes võitleb rahu ja Prantsusmaa rahvusliku sõltumatuse eest, jutlustavad prantsuse valitsevad ringkonnad „hädaohust", mis ähvardavat Prantsusmaad ja kõiki teisi kapitalistlikke riike Nõukogude Liidu poolt.[1]

Prantsuse töötajad, keda juhib kommunistlik partei, mõistavad, et selline väide Nõukogude Liidu aadressil on alatu laim, ja nad on astunud koos kõikide maade rahvastega võitlusse rahu kindlustamise eest kogu maailmas. Nelja suurriigi valitsuste juhtide nõupidamise ajal Genfis 1955. aasta juulis külastasid enam kui 5o Prantsusmaa departemangu esindajad nelja

---

[1] Ровинский, Е.А. Борьба французского народа за мир, независимость и прогресс. Москва, 1955, стр. 8.

suurrïigi delegatsioone ja väljendasid neile prantsuse rahva tahet - saavutada kõikide vaieldavate probleemide lahendamine rahulikul teel.[1]

Prantsuse rahvas on astunud võitlusse sõjaõhutajate agressiivse poliitika vastu. Ta mõistab, et rahu kindlustamiseks Euroopas ja kogu maailmas on tarvis lõpetada relvastumise võidujooks, alustada Nõukogude Liidu valitsuse eeskujul relvastatud jõudude järkjärgulist demobiliseerimist ja alustada Nõukogude Liidu valitsuse ettepanekute elluviimist aatomi- ja vesinikurelva keelamise küsimuses.

Prantsuse rahvas, kes saavutas seda, et 1954. aastal lõpetati sõda Indo-Hiinas nõuab, et Prantsuse valitsus teeks lõpu sõjale ka Alžeerias.

Prantsuse rahvas astub välja koostöö eest kõikide rahvaste vahel, sealhulgas ka prantsuse ja saksa rahva vahel mõlema maa

---

[1] Ровинский, Е.А. Борьба французского народа за мир, независимость и прогресс. Москва, 1955, стр. 34.

terviklikkuse ja sõltumatuse ning vastastikuste huvide austamise alusel. Ta ei nõustu iialgi sõjapoliitikaga ja rahvuslike huvide reetmisega prantsuse suurkodanluse poolt.

LÕPPSÕNA.

Prantsuse rahvast juhib tema võitluses rahu, demokraatia ja rahvusliku sõltumatuse eest Prantsuse Kommunistlik Partei, kes püüab ühendada kõiki demokraatlikke ja rahvuslikke jõude Prantsusmaal sellel eesmärgil, et anda uus suund poliitikale Prantsusmaal.

Kommunistide mõju prantsuse rahva hulgas on pärast Teist Maailmasõda pidevalt kasvanud. Eriti veenvalt näitasid seda 2. jaanuaril 1956. aastal toimunud parlamendivalimiste tulemused, kus kommunistlik partei saavutas hiilgava võidu.[1]

---

[1] Манфред, А.З. Французский рабочий класс в борьбе за социальный прогресс, за мир и национальное величие Франции. Москва, 1956, стр. 26-27.

Prantsuse rahvas andis kommunistide poolt 5 miljonit 6oo tuhat häält, mis moodustas 26% kõikidest antud häältest. Võrreldes 1951. aasta parlamendivalimistega, kommunistide poolt antud häälte arv kasvas 6oo tuhande hääle võrra. Kommunistlik partei tuli valimiste tagajärjel esimesele kohale Prantsusmaal. Kuid valimiste suur tähtsus ei seisnenud mitte üksnes selles, et kommunistlik partei saavutas suure võidu, vaid seisnes ühtlasi ka selles, et 2. jaanuari valimised tähistasid tugevat nihkumist vasemale. See nähtub sellest, et vasempoolsed parteid ja rühmitused (kommunistid, sotsialistid, radikaalid, radikaal-sotsialistid jt.) said valimistel ligi 12 miljonit häält, parempoolsed kodanlikud parteid ja rühmitused kogusid aga samal ajal ainult 9 miljonit häält.

Valimiste tulemused näitasid veel kord, et prantsuse rahvas tahab lõppu teha valitsuse reaktsioonilisele poliitikale, mis toob endaga

kaasa sõjaohu kasvamise, rahvahulkade vaesumise ja fa̍sistliku liikumise (pu̍zadistid) elavnemise Prantsusmaal. Prantsuse rahvas tahab Prantsusmaa eesotsas näha sellist valitsust, kes kindlustaks Prantsusmaale rahvusliku sõltumatuse ja rahu prantsuse rahvale.

Vasempoolsete jõudude võit valimistel ei võimaldanud siiski otsekohe pärast valimisi moodustada vasempoolset valitsust ja asuda vasempoolse poliitika teostamisele. See oleks võinud ainult siis võimalikuks saada, kui oleks õnnestunud saavutada kõikide vasempoolsete jõudude ühtsus. Sellise ühtsuse saavutamise eest võitlesid kommunistid, kes juba teisel päeval pärast rahvuskogu valimisi tegid sotsialistidele, radikaalidele ja radikaal-sotsialistidele ettepaneku kõikide vasempoolsete jõudude ühendamiseks ühtseks rahvarindeks. Kuid vaatamata sellele, et kommunistide üleskutset kõikide vasempoolsete jõudude ühendamise[illegible] ja vasempoolse valitsuse moodustamise[illegible] kohta toetasid mitte ainult töölised - kommunistid, vaid ka

need töötajad, kes ise ei kuulu kommunistliku partei ridadesse, lükkasid sotsialistid, radikaalid ja radikaal-sotsialistid kommunistliku parlamendirühmitus. Guy Mollet' poolt moodustatud valitsus ei olnud selline vasempoolne valitsus, mille moodustamist olid nõudnud prantsuse töötajad. Siiski teostas uus valitsus oma võimuletuleku esimestel kuudel rea progressiivseid samme, mida toetasid ka kommunistid. Nii näiteks andis ta seaduse tasulise puhkuse kohta töölistele ja tunnustas Maroko ja Tuneesia iseseisvust. Samuti astus ta samme rahvusvahelise pinevuse lõdvendamiseks, parandades Nõukogude Liidu ja Prantsusmaa vahelisi suhteid.

Kuid Guy Mollet valitsus ei jäänud truuks oma esialgsele poliitilisele suunatlusele.

Lubades 31. jaanuaril 1956. aastal tarvitusele võtta rea abinõusid Alžeeria küsimuse rahulikuks lahendamiseks, millist lahendust nõuab kogu prantsuse avalikkus, ei täitnud Guy Mollet' oma lubadust.[1] Otse vastupidi, ta koguni suurendas prantsuse sõjavägede arvu Alžeerias ja intensiivistas seal poliitilisi repressioone.

Guy Mollet' valitsus ei piirdunud ainult võitlusega Alžeeria patriootide vastu, vaid ta teostas ka interventsiooni Egiptusse 1956. aasta novembris.

Tingituna Suessi avantüürist, sõjast Alžeerias ja suurtest kulutustest, mis on seotud Prantsusmaa kuulumisega NATO-sse, vähenesid järsult Prantsuse kulla- ja dollarivarud ja viisid Prantsusmaa inflatsioonini. Valitsus tahtis tekkinud olukorrast väljapääsu leida uute maksude sissenõudmise ja kokkuhoiu teostamise teel tsiviilkulutuste arvel, kuid kuna see plaan tähendas kavatsust veeretada sõjaliste kulutuste määratu suur koorem töötajate õlgadele, siis tõi ta en-

---

1 Guy Mollet' valitsus langes. „Edasi", 24. V 1957.

daga kaasa Guy Mollet' valitsuse langemise 21. mail 1957. aastal.

Uue valitsuse moodustas pärast 3 nädalat kestnud valitsuskriisi lo. juunil 1957. aastal radikaalide ja radikaal-sotsialistide partei liige Bourges-Maunoury, kes oli olnud Guy Mollet valitsuses rahvusliku kaitse ministri kohal ja oli seetõttu vahetult seotud olnud koloniaalsõjaga Alžeerias ja interventsiooniga Egiptuses. Ühtlasi pooldab ta, nagu märgitakse Pariisi ajakirjanduses, Prantsusmaa astumist nn. Euratomi[illegible] ja tema osavõttu „üldturust".[1] Seega pooldab ta aatomi- ja vesinikurelva tootmise jätkamist, Lääne-Saksamaa varustamist nendega ja Prantsusmaa allutamist nn. „üldturule". Prantsusmaa allutamine „üldturule" tähendaks aga Prantsusmaa ilmajätmist tegevusvabadusest kaubanduslikes suhetes ja Prantsusmaa allutamist „üldturu" juhtivatele organitele, järelikult kõige tugevamatele „üldturust" osavõtjaile.

Prantsuse töötajad ei nõustu uue valit-

---

[1] Valitsuskriisist Prantsusmaal. „Noorte Hääl", 12. VI 1957.

suse rahvavaenuliku poliitikaga. Prantsuse rahva huvide kaitseks astub välja kommunistlik partei, kes võitleb selle eest, et Prantsusmaal luua kõikidest vasempoolsetest jõududest koosnev rahvarinne, kes oleks võimeline muutma valitsevate ringkondade poolt Prantsusmaal teostatavat reaktsioonilist poliitikat. Prantsuse rahvas mõistab, et ainult sotsialistlik kord võib tagada prantsuse rahvale sõltumatuse, rahu ja õitsengu. Kommunistlik partei, võideldes selle eest, et saavutada ühtsus kõikide vasempoolsete jõudude vahel Prantsusmaal, näeb ette võimalust asuda kapitalistliku majanduse ümberkujundamisele sotsialistlikuks rahulikul teel, ja nimelt vasempoolsete jõudude enamuse saavutamise teel Prantsuse parlamendis.[1]

---

[1] Тезисы XIУ с'езда. Французская коммунистическая партия в борьбе за социальный прогресс, за мир, за будущее национального величия. XIУ с'езд Французской Коммунистической партии. /Гавр, I8-2I июля I956 года/. Москва, I956, стр. I76.

KASUTATUD KIRJANDUSE LOETELU KOOS LÜHENDITEGA.

I Materjalid ja dokumendid.

1. NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus Prantsuse - Nõukogude 1944. aasta lo. detsembri lepingu annulleerimisest. „Rahva Hääl", 8. V 1955.
2. Prantsuse Kommunistliku Partei Poliitbüroo avaldus. „Rahva Hääl", 4. I 1955.
3. Тезисы XIУ с'езда. Французская коммунистическая партия в борьбе за социальный прогресс, за мир, за будущее национального величия. XIУ с'езд Французской коммунистической партии /Гавр, I8.-2I. июля I956 года/. Москва, I956 , стр. I53 - I93.
4. Торез, М. Борьба за национальную независимость Франции и за мир. Доклад на XII с'езде Французской коммунистической партии. "За прочный мир, за народную демократию", 7. IУ I950.
5. Торез, М. Доклад Мориса Тореза на с'езде Французской компартии. "Правда", 2. УII I945.

II Kirjandus.

1. Lenin, V. I. III Internatsionaali ülesannetest. (Ramsay Macdonald III Internatsionaali kohta). Lenin, V. I. Teosed, 29. k. Tõlgitud neljanda väljaande järgi. Tallinn, 1954.
2. Gofman, K. B. „Marshalli plaan" ja „Läneblokk". Tallinn, 1948.
3. Ždanov, A. Rahvusvahelisest olukorrast. Tallinn, 1948.
4. Thorez, M. Rahva poeg. Autobiograafia. Tallinn, 1953.
5. Бальжимер, П. Идеология социал-демократов на службе империализма. Французские коммунисты в борьбе за прогрессивную идеологию. Москва, 1953.= = Бальжимер, П. Идеология социал-демократов на службе империализма.
6. Беттельхейм, Ш. Экономика Франции 1919 - 1952. Перевод с французского Е. А. Менжинского. Москва, 1953.
7. Борисов, Ю. В. Уроки истории Франции и современность. Москва, 1955. = Борисов, Ю. В. Уроки истории Франции...
8. Большая Советская Энциклопедия. Т. 26.
9. Вишняков, П. Вступательная статья. Вюрмсер, А. Де Голль и его собщники. Москва, 1948.

I0. Гутермут, Р. Кризис французского империализма после Второй мировой войны. Сокращенный перевод с немецкого А. А. Галкина. Москва, I955. = = Гутермут, Р. Кризис французского империализма...

II. Экономика капиталистических стран после Второй мировой войны. Статический сборник. Москва, I953.

I2. Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции после Второй мировой войны I945 - - I953 гг. /Москва/, I954. = Ефимова, А. Рабочее и профсоюзное движение во Франции...

I3. Жуков, Н. Г. Милитаризация Западной Германии - - угроза миру и безопасности народов. Москва, I954.

I4. Крутоголов, М. А. Центральные органы власти Французской Республики. Москва, I956. = Крутоголов, М. А. Центральные органы власти...

I5. Лавриченко, М. В. "План Маршалла" и разорение сельского хозяйства Западной Европы. /Москва/, I950.

I6. Любимова, В. В. Экономика Франции и положение трудящихся масс после Второй мировой войны. Москва, I952. = Любимова, В. В. Экономика Франции и положение трудящихся масс.

I7. Манфред, А. З. Французский рабочий класс в борьбе за социальный прогресс, за мир и национальное величие Франции. Москва, I956.

I8. Минеев, П. Молодость в борьбе за мир. Москва, I953.

I9. Ровинский, Е. А. Положение во Франции. Москва, I948.

20. Ровинский, Е. А. Борьба французского народа за мир, независимость и прогресс. Москва, 1955.
21. Угроза плана Шумана. Перевод с итальянского О. Ф. Мизиано. Москва, 1954.

III Perioodika.

1. Guy Mollet' valitsus langes. „Edasi", 24. V 1957.
2. Kurov, A. Kes venitab sõda Indo-Hiinas? „Edasi", 27. III 1954.
3. Linetski, V. Reaktsiooniline „reform" Prantsusmaal. Rahvusvaheline ringvaade. „Rahva Hääl", 15. IV 1951.
4. Mand, A. Rahu jõud on võitmatud „Rahva Hääl", 16. IV 1955.
5. Männi, A. „Abi" ja tasu. „Rahva Hääl", 12. II 1948.
6. Streigid Prantsusmaal. Prantsuse töötajad annavad reaktsioonile vastulöögi. „Rahva Hääl", 6. VI 1952.
7. „Sõitku kindral Bradley New Yorki ning Montgomery Londonisse!" „Rahva Hääl", 9. VIII 1949.
8. Valitsuskriisist Prantsusmaal. „Noorte Hääl", 12. VI 1957.

9. Viktorov, J. Põhja-Atlandi pakt on agressiooni ja sõja vallapäästmise relv. „Rahva Hääl", 12. V 1949.

I0. Васильев, И. Судбы Франции. "Октябрь", I950, стр. I44 - I53.

II. Владимиров, Е. Борьба демократических и реакционных сил во Франции. "Большевик", I947, №I0, стр. 25 - 39. = Владимиров, Е. Борьба демократических и реакционных сил...

I2. Загладин, В. Судьба Франции в руках её народа. "Новое время", I955, № I., стр. I6-I9.

I3. Краснопольский, В. Что такое план Плевена? "Новое время", I95I, № 38, стр. 28 - 30.

I4. Луи, Р. Французский народ выступает против американской окупации. "За прочный мир, за народную демократию", 25. У I95I.

I5. Мельников, Д. План Шумана - план подготовки войны. "Новое время", I95I, № I5, стр. 4 - 8.

I6. Минаев, В. Голлизм - французская разновидность фашизма. "Новое время", I948, № 7, стр. 8 - I3.

I7. Мощный протест народа не задушить. "За прочный мир, за народную демократию." 30. У I952.

I8. Никандрова, С. Французская коммунистическая партия в борьбе за демократизацию Франции. "Партийная жизнь". I947, № 9, стр. 44 - 56.

I9. Патриотические силы Франции против возрождения вермахта. "Новое время", I954, № 47, стр. 9 - II.

20. Покупаев, И. Против колониальной войны во Вьетнаме. "Новое время", I950, № I0, стр. I0 - I2.

21. Поль К. Правительство Франции без коммунистов. "Мировое хозяйство и мировая политика". 1947, № 9, стр. 53 - 66.
22. Трудящиеся Франции борются за мир. "За прочный мир, за народную демократию", 3. II 1950.

SISUKORD:

Sissejuhatus.....lk. 2

1. Võitlus demokraatlike ja reaktsiooniliste jõudude vahel Prantsusmaal 1945. - 1947.a.„ 6

2. Prantsuse rahvas võitluses oma kodumaa rahvusliku sõltumatuse ja majandusliku olukorra parandamise eest 1947.- 195o.a. „ 4o

3. Prantsuse rahvas võitluses Prantsusmaa kiskumise vastu uude maailmasõtta ja sõja vastu Vietnamis.....„ 71

4. Prantsuse rahvas võitluses Lääne-Saksamaa taasrelvastamise vastu.....„ 97

Lõppsõna.....„ 122

Kasutatud kirjanduse loetelu koos lühenditega.....„ 129